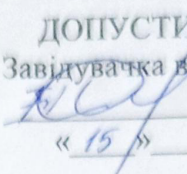

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІНФОРМАЦІЇ ТА
РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ

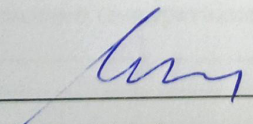
ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувачка випускової кафедри
 Ніна РЖЕВСЬКА
« 15 » 06 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ»

**Тема: «ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА»**

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 409 групи, Костюк Дарина Олегівна

Керівник: д.політ.н., доцент, професор кафедри міжнародних відносин, інформації
та регіональних студій Седляр Юлія Олександрівна

Нормоконтролер:
(підпис)

Олексій МЕНДРІН

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	6
1.1. Концептуально-методологічні засади дослідження	6
1.2. Бібліографія та джерельна база.....	11
1.3. Досвід зарубіжних країн щодо інформаційного забезпечення євроінтеграційних процесів	13
РОЗДІЛ 2. КОМПОЗИЦІЙНІ СКЛАДОВІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	18
2.1. Співробітництво України з ЄС з інформаційної підтримки євроінтеграції.....	18
2.2. Європейська інтеграція в міждержавних інформаційних відносинах України з країнами ЄС	24
РОЗДІЛ 3. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ У ВНУТРІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ.....	32
3.1. Нормативно-правова база України з регулювання інформаційної підтримки євроінтеграції у внутрішній політиці держави.....	32
3.2. Канали просування євроінтеграції у внутрішньополітичному просторі України	40
3.3. Проблеми і перспективи інформаційної підтримки європейської інтеграції України в умовах збройної агресії РФ	49
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ВСТУП

Актуальність теми. Дослідження процесів, пов'язаних з інформаційно-аналітичним забезпеченням євроінтеграції, є дуже перспективним напрямом наукової дискусії як на глобальному, так і на регіональному рівнях. Поточна ситуація, пов'язана з Європейським Союзом, така як приєднання нових країн, «Brexit», дискусії щодо місії Спільної політики безпеки та оборони ЄС (CSDP), «розширення Шенгену» та єврозони, вимагає постійного моніторингу і подальшої уточнення обговорень і інтерпретації. Багатовекторність європейської інтеграції та її залежність від регіональних і національних подій потребують комплексного дослідження на всіх рівнях з подальшим узгодженням і коригуванням отриманих результатів.

Після Помаранчевої революції в Україні відбулися події, які суттєво підсилили процеси євроінтеграції та глибоко змінили ставлення суспільства до них. Характер інформаційно-аналітичного забезпечення подій у період з 2013 по 2023 роки вимагав реформування існуючої державної політики з метою оптимізації прогресуючих процесів. Результатом такої незбалансованої інформаційно-аналітичної підтримки є недостатня ефективність дій, відсутність чіткої стратегії та безліч заяв та розпочатих справ, які так і не були доведені до логічного завершення. Крім того, низький рівень поінформованості населення про успіхи країни в європейських інтеграційних процесах також є наслідком цієї незбалансованої інформаційно-аналітичної підтримки.

Дослідження вказаної проблематики виклали у своїх працях такі науковці, як Ю. Борисенко, М. Бутиріна, Н. Варєга, Ю. Гаркавенко, В. Гурковський, К. Звольський, С. Козиряцька, А. Костенко, Г. Лавриненко, Ю. Мороза, Л. Новочатко, С. Павленко, А. Руденко, В. Севрук, О. Семченко, Н. Чабан, О. Чечель, О. Швець, А. Шкодрової, О. Юніна, М. Бауєна, М. Богліоні, А. Венера, О. Ельгстрем, Н. Кампоса, М. Кнодта, Е. Кутріні, Ф. Корічеллі, О. Макаруча та багатьох інших науковців, як вітчизняних, так і світових.

Метою дослідження є комплексний аналіз особливостей інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні.

Для успішного досягнення мети слід було сформульовано низку **завдань**:

- визначити концептуально-методологічні засади дослідження;
- проаналізувати бібліографію та джерельну базу наукової теми;
- дослідити досвід зарубіжних країн щодо інформаційного забезпечення євроінтеграційних процесів;
- охарактеризувати співробітництво України з ЄС з інформаційної підтримки євроінтеграції;
- визначити європейську інтеграцію в міждержавних інформаційних відносинах України з країнами ЄС;
- дослідити нормативно-правову базу України з регулювання інформаційної підтримки євроінтеграції у внутрішній політиці держави;
- з'ясувати канали просування євроінтеграції у внутрішньополітичному просторі України;
- встановити проблеми і перспективи інформаційної підтримки європейської інтеграції України в умовах збройної агресії РФ.

Об'єктом дослідження є інформаційне забезпечення євроінтеграційних процесів.

Предметом вивчення є світовий досвід та вітчизняна практика інформаційного забезпечення євроінтеграційних процесів.

Методи дослідження. Для досягнення мети й ефективного вирішення завдань під час вивчення теоретичних засад інформаційно-аналітичної діяльності використано:

- загальнонаукові методи: емпіричного пізнання, структурно-функціонального аналізу, узагальнення та абстрагування, моделювання, класифікації та структурування;
- практичні методи: моніторинг, компаративний та кількісний контент-аналіз, комунікативно-інтерпретативний метод, data mining та лінгвістичний аналіз.

Апробація результатів дослідження була представлена на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Дипломатія в міжнародних відносинах: ретроспекція і сучасність» (24 лютого 2023 року, Національний авіаційний університет, м. Київ); на XVI Міжнародній науково-технічній конференції «Авіа-2023» (19 квітня 2023 року, м. Київ).

Структура кваліфікаційної роботи. Структура роботи зумовлена метою та завданнями, дослідження складається зі вступу, 3 розділів, 8 підрозділів, висновків та списку використаних джерел українською, англійською та французькою мовами. Загальний обсяг роботи становить 67 сторінок, з них – 58 основного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1. Концептуально-методологічні засади дослідження

Для початку дослідження питань інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні, важливо проаналізувати науковий доробок, який є теоретичною основою цієї роботи. Розуміння технологій і інструментарію, які використовуються в країні для здійснення зовнішньої та внутрішньої політики з метою наближення до Європейського Союзу та реалізації певного політичного курсу, дозволить систематично розглянути особливості інформаційно-аналітичної роботи. Ця робота неможлива без використання інструментарію, технологій і методів інформаційної комунікації.

Упродовж своєї багатовікової історії Україна зміцнювала політичні та економічні зв'язки з різними країнами, такими як Швеція, Польща, Російська імперія, Австро-Угорщина і т.д., залежно від державних пріоритетів того періоду. Однак з отриманням незалежності у 1991 році геополітичний вектор почав поступово схилятися у бік Європейського Союзу. Це призвело до укладення ряду двосторонніх та багатосторонніх угод, спрямованих на розвиток партнерства та співпраці між країнами у різних сферах. У 2014 році курс на європейську інтеграцію був остаточно закріплений ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Активне проникнення євроінтеграційної тематики України у національний та глобальний медійний простір спричинило висвітлення відповідних проблем українськими та світовими засобами масової інформації. Цей процес сприяє появі концепції інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні.

Після аналізу сучасних наукових підходів до розуміння інформаційно-аналітичної діяльності, стало зрозуміло, що термін потребує уточнення, оскільки більшість дослідників зосереджується на забезпеченні роботи органів державної

влади, ігноруючи медійний дискурс. На нашу думку, комунікаційна складова є важливим елементом реалізації євроінтеграційних процесів і вимагає окремого розгляду. Тому ми спробуємо розглянути цю концепцію з погляду масової комунікації.

Важливо зазначити, що існують різні підходи дослідників до визначення інформаційно-аналітичного забезпечення.

За думкою дослідниці Н. П. Дяченко, інформаційно-аналітичне забезпечення можна розглядати як складне поняття, що включає ряд компонентів:

- інформаційний компонент – це діяльність, пов'язана з пошуком, відбором, обробкою, накопиченням, узагальненням та збереженням інформаційних одиниць;
- аналітичний компонент – це процес вироблення та створення нової інформації та знань на основі аналізу наявної інформації [1].

Враховуючи ці особливості, науковець визначає поняття інформаційно-аналітичного забезпечення як процес, що охоплює «виявлення, обробку, збереження та поширення інформації» і робить висновок про його застосування переважно у сферах управління, політики та економіки [1]. Проте, на нашу думку, цей термін є більш широким і може бути застосований і в інших галузях, таких як міжнародні відносини, зовнішньополітична діяльність країни та інші.

Степанов В.Ю. наголошує, що інформаційно-аналітичне забезпечення має кілька рівнів і включає діяльність держави та її роль у поширенні інформації політичної, економічної та соціальної важливості серед ЗМІ та громадськості [2]. Хоча ми погоджуємось з цим, варто зауважити, що вчений приділяє провідну роль державі, але необхідно враховувати внесок громадянського суспільства.

У авторів навчального посібника «Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти)» є вагомий внесок у розуміння поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення», вони визнають, що його ціль полягає в наданні особам, які приймають рішення, необхідної інформації та варіантів розв'язання проблеми зі зазначенням позитивних і негативних наслідків. Це завдання здійснюють інформаційно-аналітичні підрозділи, відділи, аналітичні центри тощо [3].

Після аналізування цього визначення, слід зауважити, що воно більше застосовується до інформаційно-аналітичного забезпечення органів влади. Розглядаючи це поняття в контексті масової комунікації, можна зробити висновок, що інформаційно-аналітичне забезпечення процесів євроінтеграції в Україні полягає в постачанні громадянам та представникам громадянського суспільства повної інформації про ці процеси. Ця інформація дозволяє зрозуміти сутність явища, проводити дискусії у суспільстві, почати діалог та зробити узагальнення щодо позитивних та негативних аспектів, ризиків і бажаності впровадження євроінтеграції в країні.

У цьому контексті, важливим завданням є забезпечення інформаційного та інформаційно-аналітичного супроводу з боку органів влади, ЗМІ, експертів та інших сторонніх осіб, оскільки від їхньої наданої інформації залежить правильне прийняття рішень представниками громадянського суспільства. Подана інформація може бути як точною, так і надійною, та сприяти отриманню правильних висновків. Зворотно, вона також може бути спотвореною та служити інтересам певних зацікавлених сторін.

Волкова І. М. підтримує думку про те, що інформаційно-аналітичне забезпечення – це процес, який супроводжує явище, з метою прийняття розсудливих управлінських рішень [4]. Вона стверджує, що суть цього процесу полягає в зборі, обробці, аналізі та використанні інформації, а також у моніторингу та налаштуванні зворотного зв'язку. Таку ж позицію висловлює В. М. Мельник, хоча він надає переважне значення аналізу в цьому процесі, вважаючи його проміжною ланкою між збором інформації та безпосереднім прийняттям управлінських рішень. Дослідник вважає, що ефективність аналізу залежить від кількості та якості використаної інформації [5, с. 116]. На нашу думку, збір інформації та її аналіз є не менш важливими складовими обговорення теми євроінтеграції, оскільки разом вони допомагають краще розуміти суть процесів та приймати правильні рішення як на державному, так і на громадському рівні.

Також слід відзначити, що науковці виділяють дві основні цілі інформаційно-аналітичного забезпечення. Перша ціль полягає у наданні інформації споживачам,

таким як громадяни України, міжнародна спільнота та керівники державних установ. Друга ціль пов'язана з забезпеченням процесу управління діяльністю органів влади та інституцій, включаючи розробку прогнозової інформації, формування методів вирішення проблем і наслідків вжитих дій, а також формулювання рекомендацій щодо поведінки осіб, які приймають рішення. Важливо врахувати ці аспекти при дослідженні державних структур, відповідальних за реалізацію євроінтеграційних процесів [3].

Підсумовуючи різні підходи до цього поняття, можна стверджувати, що інформаційно-аналітичний супровід включає набір повідомлень про конкретну проблему, які поширюються медіа каналами для внутрішнього та зовнішнього споживання цільовою аудиторією.

На сьогоднішній день більшість дослідників акцентує увагу на потребі вивчення окремих складових інформаційно-аналітичного забезпечення – інформаційного та аналітичного. Разом вони дозволяють отримати глибше розуміння сутності цього процесу.

Міжнародна та масова інформація є неодмінними компонентами інформаційного забезпечення та аналізу процесів євроінтеграції в Україні. Це пояснюється тим, що будь-яка інформація про євроінтеграцію, яка поширюється через засоби масової інформації в суспільстві, має масовий характер. У свою чергу, міжнародна інформація, як її розуміють С.П. Кудрявцев та В.В. Колос, є «документованою або публічно оголошеною інформацією про події та явища в міжнародному співтоваристві (міжнародному інформаційному просторі), зафіксованою на матеріальних носіях з деталізацією, що дозволяє ідентифікувати цю інформацію» [6, с. 43]. Ця міжнародна інформація сприяє забезпеченню євроінтеграційних процесів та формуванню інформаційних відносин у глобальному масштабі.

Отже, інформування проявляється на рівні забезпечення конкретних процесів інформацією, що стосується євроінтеграції. Це досягається шляхом збору, накопичення, зберігання та передачі інформації про суспільні явища цільовим адресатам за допомогою різних методів, таких як офіційні звіти органів влади, заяви

політиків, публічні заходи, інформація, розповсюджена ЗМІ та інше. В.Ю. Степанов підтримує схожу думку, вказуючи, що «інформаційно-аналітична діяльність спрямована на пошук та аналіз інформації, яка може стати масовою інформацією, тобто інформацією, що поширюється на необмежену кількість осіб» [2].

Багатьма науковцями розглядається аналітична складова з урахуванням семантики термінів «аналіз», «аналітика» та «аналітична діяльність» [7; 8]. Більшість дослідників пояснюють це поняття залежно від його застосування в різних галузях, таких як право, економіка, політика, міжнародні відносини та інше. Однак, після аналізу різних визначень вдалося знайти уніфіковану концепцію, запропоновану І. В. Захаровою та Л. Я. Філіповим, які вбачають аналітичну діяльність як процес оцінки інформації та обробки даних за допомогою аналітичних методів, що призводить до створення «готового інформаційного продукту – аналітичного документа» [9].

Слід зауважити, що в контексті інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів основним предметом аналізу є інформаційні відносини та інформаційна діяльність, пов'язана зі створенням, поширенням та споживанням масової інформації.

За І.В. Захаровою та Л.Я. Філіповим, основні принципи аналітичної діяльності, що складають аналітичне забезпечення суспільно значущих процесів, включають наступні характеристики: цілеспрямованість, точність, активність, достовірність, повнота, альтернативність, раціональність, регулярність, своєчасність, ініціативність, об'єктивність, безперервність і гнучкість [9].

Таким чином, після аналізу теоретичних аспектів явища інформаційно-аналітичного забезпечення в цілому, а також розгляду його складової – інформаційно-аналітичного забезпечення, можна зазначити, що його головною метою є забезпечення інформаційно-аналітичної підтримки суспільно важливих явищ, які повинні бути охоплені європейською інтеграцією. Інформаційна безпека включає збір, акумуляцію та поширення інформації, тоді як аналітична діяльність виявляється на рівні аналізу даних. Це дозволяє громадськості зрозуміти суть явища

та зробити певні висновки або прийняти рішення щодо доцільності чи недоцільності їх впровадження для країни.

Водночас, повертаючись до загальноприйнятого визначення інформаційно-аналітичної діяльності, можна виділити два її пріоритетних напрямки: робота у сфері державного управління і медійна діяльність.

1.2. Бібліографія та джерельна база

Євроінтеграційні процеси України передбачають поглиблення співпраці з Європейським Союзом та впровадження європейських стандартів і норм у різних сферах. Інформаційне забезпечення цих процесів включає розробку та впровадження інформаційних систем, законодавчих актів та стратегій, спрямованих на гармонізацію українського законодавства з європейським, а також на підвищення ефективності комунікації та обміну інформацією між Україною та Європейським Союзом.

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи, нами було проаналізовано групи джерел, а саме наукові праці видатних дослідників, офіційні матеріали аналітичних центрів, нормативно-правові акти України у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів, проаналізовано інформацію з офіційних веб-сайтів, зокрема України та ЄС, досліджено авторитетні видання (журнали/газети).

Так, окремі аспекти європейської інтеграції розглядаються в публікаціях Дж. Батора [72], П. Рекера [72], Дж. Ноя [27]. Переваги євроінтеграції України, аспекти системного реформування та узгодження інституційних питань, коригування соціальної структури, проблеми євроінтеграційного курсу країни в умовах російської агресії та інші нюанси відповідного плану аналізуються в працях О. Бухтатий [52], Гончарука [28], Г. Луцишина [28], А. О. Радченко [52] та багатьох інших науковців, як регіональних, так і світових.

Механізми побудови іміджу України на арені досліджували В. В. Колос [6], С. Кудрявцева [6], Г. Луцишин [28], М. В. Процюк [29], О.Ю. Чечель [56] та ін. Аналіз присутності українських ЗМІ у світових ЗМІ можна знайти в публікаціях С. А.

Козиряцької [65], Б. М. Носової [54], О. С. Онищенко [55], О. С. Поліщука [69], А. Руденко [53], В. Ю. Степанова [2] та інших.

Крім того, досліджено офіційні веб-сайти урядових органів та міністерств України, які відповідають за євроінтеграційні процеси. Наприклад, Міністерство закордонних справ України [10], Міністерство європейської інтеграції України [11] та Державна служба з питань європейської інтеграції [12]. На їхніх веб-сайтах знайдено офіційні заяви, прес-релізи, звіти та інші матеріали, пов'язані з євроінтеграцією.

Веб-сайт Європейської комісії [13] містить велику кількість інформації про взаємодію Європейського Союзу з країнами-кандидатами на вступ до ЄС, зокрема з Україною. Тут проаналізовано звіти, статистику, аналітичні матеріали та інші ресурси, пов'язані з євроінтеграцією.

Дослідницькі центри та аналітичні організації. Україна має кілька дослідницьких центрів та аналітичних організацій, які спеціалізуються на євроінтеграційних процесах та надають аналітичну підтримку. Наприклад, у дослідженні було проаналізовано Інститут Європи [14], Центр європейських досліджень [15] та Міжнародний центр перспективних досліджень [16].

Веб-сайт Європейського Парламенту містять багато інформації про євроінтеграційні процеси, політики та законодавство Європейського Союзу, які можуть впливати на Україну [17].

Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України був цінним джерелом даних та статистичних показників, що стосуються євроінтеграційних процесів в Україні [18].

Ці джерела надали доступ до актуальних досліджень, аналітичних матеріалів, звітів та іншої інформації, пов'язаної з євроінтеграційними процесами в Україні. Загалом, інформаційне забезпечення євроінтеграційних процесів України є важливим аспектом, який вимагає досліджень та розробки для забезпечення успішної інтеграції країни в європейський простір.

1.3. Досвід зарубіжних країн щодо інформаційного забезпечення євроінтеграційних процесів

На нашу думку, цікавим для нас буде ознайомитися з досвідом країн-членів Європейського Союзу, таких як Словаччина та Хорватія. Досвід останньої країни робить його цікавим для вивчення євроінтеграційних процесів, оскільки Хорватія вже продемонструвала високу готовність до членства в ЄС шляхом проведення відповідних реформ.

Хоча Хорватія вже є 28-м членом ЄС (з липня 2013 року). Як країна-кандидат, Хорватія проявила наполегливість та послідовність у зусиллях щодо євроінтеграції та реалізації ключових реформ у своїй країні. Тому в нашому дослідженні ми вважаємо, що вона все ще має статус кандидата. Хорватія – це країна, яка ще не є членом Європейського Союзу, але зобов'язується модернізувати та модифікувати реформи в політичній, комерційній, економічній, соціальній, культурній сферах і сферах безпеки, отримуючи фінансову, технічну, щоденну та іншу допомогу для проведення цих реформ від Європейського співтовариства, а також забезпечуючи безмитний доступ до частини або всіх ринків ЄС.

На початку 1990-х років в Центральній та Східній Європі сталися зміни, які призвели до розпаду комуністичного режиму та з'явлення на світовій арені нових демократичних держав внаслідок краху біполярного світу. Варто відзначити, що ці зміни мали міжнародний політичний вплив як у Європі, так і в усьому світі. Представники політичних кіл Чехословацької Республіки, під впливом інтеграційних процесів, вирішили спочатку пройти шлях внутрішньої дезінтеграції, поділивши одну державу на дві окремі: Словацьку Республіку та Чехію. Ці республіки надали пріоритет національним інтересам, а не державним. Обидві країни визначили собі однакові зовнішньополітичні пріоритети, але вирішили брати участь у процесі інтеграції незалежно одна від одної. Це був крок усвідомлення власної ідентичності, оскільки в ході подальшого формування єдиної Європи кожна країна захищала інтереси своєї держави [19].

Шлях Словаччини до вступу в Європейський Союз не завжди був простим, оскільки цій країні довелося зробити політичне рішення, пройти реальний юридичний, економічний, соціальний та культурний процес, а також певну міру цивілізаційного розвитку. Ретельно проаналізувавши всі переваги та недоліки вступу до Європейського Союзу, керівництво Словацької Республіки вирішило відважно рухатися в напрямку євроінтеграції.

Варто зазначити, що на момент вступу рівень життя в Словаччині був значно нижчим, ніж у її сусідніх країн. Проте сьогодні Словаччина є однією з найбільш розвинених країн колишнього соціалістичного блоку, яка здійснила величезну роботу у процесі трансформації на шляху до євроінтеграції. Тому досвід Словацької Республіки є надзвичайно важливим для України у реалізації свого європейського вибору.

Загалом, досвід Словацької Республіки може бути корисним через такі досягнення:

Словаччиною була розроблена методологія адаптації, яка може стати основою для впровадження адаптації європейського права в органи державної влади України. Ця методологія є першою елементарною теоретичною основою та орієнтиром для української методології адаптації.

Також була створена електронна база даних під назвою Rgogress Editor у Словаччині для моніторингу реалізації адаптаційних програм. Ця база даних містить всі акти ЄС, які потрібно імплементувати, національні заходи та стадію розробки проекту. Вона значно спрощує моніторинг процесу впровадження програми, оскільки кожне міністерство може вносити інформацію про розробку конкретних проектів до бази даних та відстежувати стадії законотворчого процесу.

Для поліпшення процесу перевірки проектів нормативно-правових актів та підготовки сертифіката відповідності, розробник може внести наступні зміни. Перш за все, рекомендується розширити довідку про відповідність графіком впровадження акта, що адаптується. Графік імплементации закону, який є частиною словацького регламенту щодо відповідності проекту закону ЄС, може бути використаний як аналогічний механізм в українському сертифікаті.

Для вирішення питань пов'язаних з експертизою неурядових проектів та змін проектів, адаптованих на відповідність до права ЄС, можна створити відповідний відділ в апараті Верховної Ради України, за аналогією з Департаментом законодавства та адаптації законодавства Канцелярії парламенту Словаччини. Цей відділ буде відповідальний за проведення експертизи проектів та змін, що не належать до владних органів, з метою їх адаптації до вимог права ЄС. При цьому, слід уникати зіткнення між урядовими та парламентськими процедурами перевірки дотримання законодавства ЄС, подібно до ситуації, що виникла у Словаччині, коли Департамент законодавства та адаптації законодавства канцелярії словацького парламенту ставки на те, що їхні висновки є більш проникливими та глибокими порівняно з висновками урядового Інституту апроксимації.

Адекватне фінансування процесу гармонізації та організації бюджету, щоб забезпечити реалізацію пріоритетів програм гармонізації за допомогою конкретних ресурсів, є переконливим доказом наміру держави приєднатися до юридичного простору Європейського Союзу. Тому досвід Словаччини щодо фінансування законодавчої роботи та впровадження нових нормативно-правових актів як важливого аспекту управління процесом гармонізації національного права з правом ЄС є надзвичайно корисним для України і може стати предметом окремого дослідження [20].

Хорватія, як сучасна європейська держава, що є демократичною і стабільною, займає важливе місце і роль у світі, що зазнає змін у процесі глобалізації, регіональної політичної та економічної інтеграції та демократизації міжнародних відносин. Основними напрямками зовнішньої політики Республіки Хорватія є збереження та забезпечення миру та взаєморозуміння між державами та народами, засідання Хорватії на міжнародній арені, створення умов для реалізації основних стратегічних пріоритетів шляхом залучення до європейської інтеграції.

Хорватія, як сусідня країна ЄС, має довготривалі стабільні зв'язки з державами-членами Європейського Союзу. Після отримання незалежності, Хорватія визначила європейську інтеграцію як одну зі своїх стратегічних цілей, а саме повне членство в ЄС. Уряд Хорватії розуміє Європу як спільний простір для всіх

європейських націй і держав, який будується на спільних цінностях і принципах, зберігаючи при цьому свою державну, національну, політичну, культурну та економічну ідентичність шляхом рівноправної співпраці та взаємопроникнення [21]. Хорватія стала 28-м членом ЄС, завдяки чому механізми співпраці та внутрішні реформи були успішними. Однак, проблема євроінтеграційної політики Хорватії залишається малодослідженою вітчизняними науковцями, особливо в контексті відносин Європейського Союзу з країнами Західних Балкан. Більшість українських дослідників присвячено процесу встановлення взаємовідносин в рамках процесу стабілізації та асоціації.

Загребський саміт 2000 року виявився прогресивним кроком для Хорватії, оскільки зміна політичного керівництва країни стала важливим каталізатором для поліпшення відносин з Європейським Союзом. Вже у жовтні 2001 року Хорватія підписала Угоду про стабілізацію та асоціацію з ЄС, яка набула чинності в лютому 2005 року. Мета європейської інтеграції Хорватії була визначена в Резолюції хорватського парламенту 2003 року, і політичні партії країни погодилися з цією стратегічною метою. Це було підкреслено парламентською декларацією від грудня 2002 року, коли всі політичні партії в парламенті підтримали намір Республіки Хорватії вступити до Європейського Союзу. Завдяки виконанню Копенгагенських критеріїв у червні 2004 року Хорватія стала країною-кандидатом на членство в ЄС. 3 жовтня 2005 року Європейська рада вирішила розпочати переговори про вступ Хорватії до Європейського Союзу [22]. Таким чином, активний процес євроінтеграції Хорватії розпочався у 2001 році.

Використання позитивних досягнень Хорватії у процесі приведення законодавства у відповідність до *acquis* ЄС може мати особливо важливе значення. Шляхом аналізу досягнень, проблем та перспектив Хорватії в цьому процесі можна розробити відповідну та ефективну стратегію адаптації українського законодавства, зокрема враховуючи проблемні аспекти цього процесу для України [23, с. 46-55].

У зв'язку з глобалізацією Хорватія, як невелика країна, в порівнянні з іншими європейськими країнами, що переживають трансформацію, визнала вступ до ЄС як оптимальний шлях розвитку та забезпечення процвітання, який відповідає

національним інтересам. Система цінностей ЄС найкраще відображає інтереси будівництва хорватського суспільства та держави. Аналіз витрат і позитивних змін, пов'язаних з вступом до ЄС, свідчить про те, що Хорватія виграє від членства в ЄС у довгостроковій перспективі, і її економічний, політичний, науковий, культурний і загальний розвиток буде більш успішним в межах ЄС, ніж поза їх межами.

Отже, можна сформулювати практичні рекомендації щодо поліпшення державного управління в Україні у контексті її подальшої участі в наднаціональному управлінні Європейського Союзу, зокрема:

Розширити участь в структурах управління, які визначають ключові аспекти державної політики та регіональних і галузевих програм ЄС.

Поглибити політичну співпрацю шляхом активної участі в наднаціональних органах управління ЄС.

Зблизити економічну сферу та знизити торгові бар'єри через створення наднаціональних та міждержавних органів для фінансово-економічної та комерційної взаємодії.

Активізувати фінансове співробітництво, залучаючи Україну до європейських економічних проєктів, не лише шляхом запозичення, а й власною участю.

Включити Україну до нового Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП), що надасть допомогу Україні, зокрема, у транскордонному та міжрегіональному співробітництві з країнами-членами ЄС.

РОЗДІЛ 2

КОМПОЗИЦІЙНІ СКЛАДОВІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

2.1. Співробітництво України з ЄС з інформаційної підтримки євроінтеграції

Кожна країна використовує певні засоби політичної комунікації та зв'язків з громадськістю для ефективної реалізації своїх зовнішньо- та внутрішньополітичних цілей. Однак, без поділу цільової аудиторії на групи, визначення її мотивів, інтересів, цінностей, а також без правильно сформульованих повідомлень для кожної категорії і вибору найбільш відповідних каналів поширення цих повідомлень, використання методів і прийомів PR не дасть результату. Успішна реалізація цілей і пріоритетів зовнішньої та внутрішньої політики України, а також просування інтересів країни в контексті євроінтеграції залежить виключно від визначення цільової аудиторії та вибору найбільш відповідних каналів для передачі інформації. Основним і найважливішим засобом політичної комунікації і каналом поширення зовнішньої та внутрішньополітичної інформації про державу є дипломатія.

Дипломатична служба України, згідно Закону України «Про дипломатичну службу», визначається як професійна діяльність громадян України, що спрямована на практичну реалізацію зовнішньої політики України, захист національних інтересів України у сфері міжнародних відносин та виконання державних службових обов'язків громадянами України. Також дипломатична служба забезпечує права та інтереси громадян і юридичних осіб України за кордоном [24]. Дослідник Б. І. Гуменюк визначає дипломатію як діяльність, пов'язану з проведенням переговорів, укладанням міжнародних договорів та аналізом розвитку міжнародних відносин [25, с. 75]. Деякі вчені також підкреслюють необхідність співставлення дипломатії з реалізацією зовнішньої політики та захистом інтересів

країни у світі. Багато фахівців розуміють дипломатію як виключно переговорну діяльність.

Дипломатія згідно з чинним законодавством України має такі основні завдання: підтримувати сприятливі відносини з іншими країнами, міжнародними об'єднаннями, організаціями та іншими учасниками світових справ; захищати інтереси держави; втілювати зовнішню політику країни; встановлювати діалог з представниками інших країн з метою розвитку України; інформувати іноземні держави про ситуацію та події в Україні; сприяти позитивному іміджу країни в очах світової спільноти; укладати, припиняти або змінювати міжнародні договори та угоди; підтримувати зв'язки з українською діаспорою, емігрантами та іншими українцями, що проживають за кордоном [24].

Безсумнівно, дипломатія є важливим інструментом для реалізації євроінтеграційних процесів. Вона включає практичну реалізацію зовнішньополітичного курсу України, який здійснюється через Міністерство закордонних справ України, дипломатичні представництва та консульські установи України за кордоном, постійні представництва України при міжнародних організаціях та інші державні органи. Крім того, важливу роль у дипломатичних зусиллях відіграють найвищі посадові особи держави – Президент України, Прем'єр-міністр, представники Апарату Верховної Ради України, Секретаріат Кабінету Міністрів України та інші органи. Однак, традиційна дипломатія має офіційний характер і спрямована на визначення стратегічних політичних та економічних пріоритетів, встановлення та підтримку відносин з іншими державами, об'єднаннями держав, міжнародними організаціями та іншими суб'єктами міжнародних відносин.

Політичні формати, такі як переговори на найвищому рівні (з главами держав або урядів) і високому рівні (з міністрами закордонних справ чи іншими міністрами), робочий режим, двосторонні та багатосторонні саміти, відкриті чи закриті зустрічі, сприяють обміну офіційною інформацією, ухваленню важливих політичних рішень, підписанню міжнародних документів (угод, договорів тощо), розв'язанню конфліктів та вирішенню ситуацій у сфері міжнародних відносин.

Україна широко використовує ці формати в рамках європейської інтеграції для підтримки постійного двостороннього діалогу з Європейським Союзом, переговорів щодо укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, підписання та ратифікації цього документа, а також контролю та моніторингу виконання Україною міжнародних зобов'язань.

Публічна дипломатія є відносно новим поняттям, яке з'явилося в 20 столітті у США. Вона використовується для опису процесу комунікації між урядом і громадськістю, передачі політичних повідомлень всередині країни, а також взаємодії з громадянами інших країн [26].

Більшість дослідників наголошують на тому, що класична державна дипломатія полягає в утриманні та розвитку офіційних зв'язків між країнами та спілкуванні на рівні політичної еліти і дипломатичних представників. З іншого боку, публічна дипломатія має на меті сприяти діалогу з громадськістю інших країн, з метою інформування про свою країну, її переваги та особливості, що водночас дозволяє впливати на формування громадської думки. Отже, публічна дипломатія є інструментом для просування інтересів країни, впливу на громадськість за кордоном (не на політичну еліту, а на звичайних громадян інших країн), з метою реалізації зовнішньополітичного курсу та досягнення політичних і стратегічних цілей.

Дослідник К. Росс правильно вказує, що глобалізація (інтеграція людей, націй, економік) та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (з'єднання людей з різних культур, націй, країн і континентів) є важливими факторами та особливостями сучасного міжнародного середовища, в якому відбувається спілкування та діалог у межах міжнародних відносин. Якщо політичні рішення все ще обговорюються та приймаються вузькими дипломатичними і високо посадовськими колами, то їх ефективна реалізація у XXI столітті неможлива без участі громадськості.

Водночас К. Росс підкреслює, щоб впливати на громадську думку за кордоном, необхідно починати зі свого власного суспільства. Вчений ідентифікує сім складових публічної дипломатії, а саме: принципи та практики, які сприяють

інформуванню, залученню та впливу на міжнародну аудиторію, особливо на громадську думку, а не на високопосадовців.

Дж. Най, відомий дослідник публічної дипломатії, поділяє думку, але пропонує розглядати це поняття у трьох аспектах:

1) Повсякденне спілкування, що включає пояснення контексту прийняття політичних рішень на внутрішньо- та зовнішньополітичному рівні. Зазвичай, після прийняття рішень, державні чиновники поширюють інформацію у вітчизняних ЗМІ, проте Дж. Най вважає, що також важливо інформувати іноземні ЗМІ про стратегічно важливі події та політичні рішення.

2) Стратегічні повідомлення, які охоплюють широкий спектр тем і передаються як національній, так і глобальній аудиторії.

3) Встановлення та розвиток партнерських відносин у міжсоціальному вимірі, що включає міжнародний обмін, участь у семінарах, тренінгах, конференціях та інших подібних заходах громадян з різних країн [27].

Основними методами публічної дипломатії є організація спільних публічних заходів за кордоном, організація програм обміну для різних груп населення (молоді, студентів, чиновників, науковців тощо), забезпечення мовного навчання, поширення матеріалів у засобах масової інформації (телебачення, радіо, преса, Інтернет), а також проведення інформаційних кампаній та інших заходів.

У 2015 році Міністерство закордонних справ України створило новий підрозділ – Управління публічної дипломатії, яке сприяє розвитку зв'язків з громадськістю, громадськими об'єднаннями та ЗМІ в інших країнах і в Україні. Однією з його завдань є впровадження іміджевих, культурних та інформаційних проектів України за кордоном. Також воно координує діяльність інших органів виконавчої влади у зазначених сферах, спрямовану на просування інтересів України у світі та взаємодію з суспільством.

Одне з явищ, яке деякі вчені розглядають як самостійний вид дипломатії, а інші вважають частиною публічної дипломатії, є культурна дипломатія. Вона є новим поняттям у польській науковій думці, тому більшість досліджень належить

зарубіжним авторам. Однак ця концепція стає все важливішою для реалізації євроінтеграційного курсу України та протидії гібридній війні.

Згідно з дослідниками Г. Луцишиною та А. Гончаруком, культурна дипломатія є сучасною формою дипломатії і ефективним інструментом для реалізації політичних, економічних, соціальних, культурних та інших аспектів розвитку країни. Вона сприяє поширенню інформації про державу шляхом організації культурних, освітніх та мистецьких заходів, популяризації історії, мови, культури та мистецтва країни серед світової спільноти [28].

За словами М. Процюка, культурна дипломатія є інструментом «м'якої сили» і повинна бути частиною державної політики, оскільки вона сприяє вирішенню питань національної безпеки, формуванню позитивного іміджу країни та міжнародному діалогу [29, с. 21-28]. Отже, культурна дипломатія охоплює аспекти формування іміджу країни, просування її інтересів, популяризацію культури, історії та цінностей серед світової спільноти за допомогою культурних засобів.

Починаючи з моменту проголошення незалежності, Україна займається культурною дипломатією через реалізацію окремих ініціатив, проектів, заходів та участь у міжнародних мистецьких подіях за кордоном. Наприклад, в 2012–2013 роках Україна організувала виставку творів скульптора Пінзеля в Луврі, а також щороку бере участь у Франкфуртському книжковому ярмарку. Проте ця діяльність не має системного, чітко спланованого та стратегічно визначеного підходу (тобто на рівні планів та стратегій органів державної влади), і тому не сприяє повному розумінню культурної спадщини, історії та цінностей України з боку міжнародної спільноти, а також не має належної інституційної підтримки. За думкою більшості дослідників, інституційне забезпечення в цій сфері є ефективним рішенням. Варто відзначити, що на початку 2000-х років виникло питання про необхідність інституційного забезпечення культурної політики та впровадження культурної дипломатії в Україні. У результаті, першим кроком стало створення культурно-інформаційних центрів при посольствах України за кордоном згідно з Указом Президента України від 20 лютого 2006 року № 142/2006 «Про культурно-інформаційний центр при закордонних дипломатичних установах України».

Мета центрів полягала в сприянні розвитку міжнародного співробітництва в галузі культури, освіти, туризму, спорту та інших сферах, поширенні інформації про Україну, включаючи актуальні новини, її історію, культуру, мову, а також утриманні зв'язків з українцями за кордоном [30]. Однак, за експертною думкою, ці заходи не досягли значних результатів і не сприяли належній популяризації України в світі з культурного погляду. Крім того, уряд ініціював створення інших культурних установ, включаючи Державне агентство з питань просування культури України, але ці ініціативи також не були успішними.

Події Революції Гідності, Євромайдану, конфлікту на сході України, а також необхідність протидії гібридній війні та реалізація євроінтеграційного курсу стимулювали актуальність питань щодо створення ефективної системи культурної дипломатії та її інституційного забезпечення для просування інтересів України у світі, залучення її до міжнародного інформаційного та культурного простору, а також чіткого позиціонування як країни з європейськими цінностями. Проте, для досягнення цих цілей потрібна велика праця та спільні зусилля з боку влади та суспільства.

Варто відзначити, що в останній період почали з'являтися окремі ініціативи з метою популяризації української суспільно-політичної та культурної тематики з боку українських активістів, молоді та культурних діячів, які володіють іноземними мовами, відкриті до міжкультурної комунікації та підтримують європейські цінності.

У контексті підписання «Угоди про асоціацію Україна-ЄС» було досягнуто певного прогресу в цьому напрямку. З'явилися обговорення необхідності впровадження публічної та культурної дипломатії на державному рівні з відповідними профільними органами. Це призвело до створення Департаменту культурної дипломатії в Міністерстві закордонних справ України в 2015 році. Однак, особливо актуальним стало питання створення Українського інституту як інституції, яка б займалася підтримкою популяризації української культури та формуванням іміджу України за допомогою культурної дипломатії. Міністерство закордонних справ України та Міністерство культури України повинні активно

брати участь в його діяльності та підтримувати його роботу. Уряд України видав розпорядження від 21 червня 2017 року № 430-р «Про створення державної установи «Український інститут». Інститут розпочав свою роботу у 2018 році.

Метою Державної установи «Український Інститут» або «УІ» (аббревіатура «Ukrainian Institute» або «UI» англійською) є повне та комплексне представлення України світові з метою поліпшення розуміння та сприйняття держави на міжнародному рівні, а також формування позитивного іміджу за кордоном. Головними завданнями Інституту є підвищення впізнаваності України за кордоном, підтримка міжнародного діалогу через участь у мистецьких проектах, обмін програмах та інших ініціативах, поширення досвіду розвитку громадянського суспільства та пропаганда цінностей, а також популяризація української мови та культури. Ці завдання будуть реалізовані шляхом регулярних презентацій України за кордоном, організації та проведення заходів для інформування міжнародної спільноти про суспільно-політичну та культурну ситуацію в Україні, розвитку та поширення культурних продуктів України у світі (включаючи друковані, аудіовізуальні та сучасні форми матеріалів, такі як відео, блоги, листівки та фільми), участі України в міжнародних культурних і політичних заходах, організації спільних заходів та обмінів між українськими та іноземними експертами, журналістами, молоддю та громадськістю, реалізації спільних міжкультурних проектів, міжнародного співробітництва, викладання української мови за кордоном тощо [31].

Отже, публічна дипломатія та її варіація – культурна дипломатія, мають велике значення для реалізації євроінтеграційної політики України. Однак, виявлено, що вона більш ефективно здійснюється через приватні ініціативи громадських активістів і представників громадянського суспільства, а не на державному рівні. Це пояснюється недостатнім фінансуванням та бюрократичними перешкодами, які ускладнюють процес розбудови ефективної інституційної моделі культурної дипломатії в Україні.

2.2. Європейська інтеграція в міждержавних інформаційних відносинах України з країнами ЄС

Аналізуючи засоби та канали просування євроінтеграційного курсу політики України, варто підкреслити важливу роль української діаспори у цьому контексті. За дослідженням К. Росса, вона ґрунтується на семи основних принципах, з яких особливу значимість має шостий – партнерство та співпраця на публічному рівні [32, с. 22]. Оскільки на державному рівні (зустрічі президентів, прем'єр-міністрів та інших урядовців) неможливо охопити всі цільові групи, контакти представників діаспори з місцевим населенням стають ключовими, дозволяючи поширювати важливу інформацію про Україну, пояснювати суть політичних процесів і навіть змінювати уявлення про країну, а також руйнувати міфи та стереотипи серед звичайних іноземців.

За даними Міністерства закордонних справ України, українська діаспора за кордоном нараховує від 12 до 20 мільйонів осіб. Значна частина з них є членами громадських організацій різних напрямків, таких як освітні, політичні, культурні та волонтерські рухи. Одна з найважливіших міжнародних організацій української спільноти є Світовий Конгрес Українців (СКУ), до якого входить близько 300 громадських організацій українців з понад 30 країн світу. Крім того, існують інші міжнародні громадські організації, такі як Європейський Конгрес Українців, Світова Федерація Українських Жіночих Організацій та Світова Федерація Об'єднань Українських Лемків. Деякі країни надають українським громадам статус національних меншин згідно зі своїм законодавством.

Співпраця з українськими громадами за кордоном дозволяє Україні просувати свої внутрішні та зовнішньополітичні цілі на міжнародному рівні. Уряд України, зокрема, затвердив державну програму співробітництва з українською діаспорою з метою досягнення внутрішньої та зовнішньої політики, а також захисту інтересів українських громадян, які проживають за кордоном, розвитку їх національної свідомості та інших аспектів.

Концепція «Державної програми співробітництва з українцями за кордоном на 2017-2020 роки», яка була затверджена розпорядженням КМУ від 21 червня 2017 року № 428, сприяла консолідації громадських організацій українців за кордоном і виявилася важливим чинником в активізації їх громадської діяльності щодо захисту історичної батьківщини та відновлення територіальної цілісності України у контексті потреби протистояння війні. Однак, через недостатнє висвітлення української тематики існує проблема в поширенні інформації про культуру, історію, цінності та суспільство України, оскільки інформаційний простір світу ускладнює цей процес. Враховуючи це, українська тематика має велике значення як важливий політичний контекст України [33].

Кількість українських громадських організацій за кордоном зменшується. Однак, упродовж періоду з 2013 по 2023 роки, ми спостерігаємо тенденцію до зростання волонтерських рухів та організацій. Держава планує активно залучати ці рухи та організації до формування позитивного іміджу України в суспільстві та світі, а також поширення інформації про країну та сприяння реалізації євроінтеграційної політики. Для досягнення цих цілей уряд розглядає кілька варіантів: створення центрального державного органу співпраці з українцями за кордоном, мережі українських установ за кордоном або реалізацію програми співпраці, яка б включала всі зацікавлені органи влади. Представники влади нахиляються до другого варіанту, оскільки він вимагає менших інвестицій, але, на нашу думку, менш ефективний.

З метою просування українських інтересів у світі, підвищення позитивного іміджу та здійснення євроінтеграційних зусиль, уряд вважає необхідним співпрацювати з українцями за кордоном шляхом реалізації спільних інформаційно-просвітницьких проектів. Ці проекти включають такі заходи, як активізація протидії антиукраїнській пропаганді, формування позитивного сприйняття України у світі, просування економічних інтересів країни, створення груп, що допомагають захищати державні інтереси за кордоном шляхом фінансової підтримки громадських організацій українців за кордоном, зокрема видання журналів, телерадіопрограм, публікацій українською мовою в закордонних засобах масової інформації,

підтримка Інтернет-ресурсів, організація спортивних та молодіжних заходів, підтримка українських культурно-інформаційних центрів у країнах, де проживають українці, фінансова підтримка громадських організацій українців за кордоном для проведення науково-освітніх заходів, таких як форуми, конференції, семінари, а також систематична робота з підвищення обізнаності та зміцнення зв'язків з українцями за кордоном через інформаційні, організаційні та культурно-масові заходи. Крім того, надається підтримка освітнім закладам за кордоном [34].

Відповідно до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», основними принципами зовнішньої політики визначається регулювання таких аспектів, як захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном, створення сприятливих умов для задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, що проживають за межами України, підтримка стійких зв'язків з ними, забезпечення інтеграції України в європейський політико-економічний і правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі і т.д. В нашому розумінні, ці аспекти взаємодоповнюють один одного в рамках реалізації євроінтеграційного курсу. Крім захисту прав українців за кордоном, останні можуть відігравати важливу роль у лобюванні інтересів внутрішньої та зовнішньої політики України, поширенні інформації про Україну серед іноземців та громад, формуванні їхньої громадської думки і сприянні створенню позитивного іміджу України за кордоном [35].

Світовий Конгрес Українців (СКУ) є найпотужнішою та найвпливовішою організацією українців за кордоном. Ця міжнародна координаційна надбудова українських громад діаспори представляє інтереси понад 20 мільйонів українців і має спеціальний консультативний статус, який був визнаний ООН. СКУ діє в 53 країнах, працюючи з українцями.

Головними завданнями організації є сприяння єдності, представлення інтересів та захист прав українського народу по всьому світу. Вона також координує міжнародну мережу організацій, що входять до її складу, та сприяє розвитку української релігійної, мовної, духовної, історичної, культурної та соціальної спадщини.

СКУ активно підтримує незалежність, територіальну цілісність, національну самобутність та економічний розвиток України. Вона також сприяє зміцненню зв'язків українських громад та українців діаспори з Україною, включаючи співпрацю з владою та громадянським суспільством.

Організація просуває принципи демократії, повагу до прав людини та верховенство права. Вона також співпрацює з урядами, державами, організаціями та окремими особами для досягнення цих цілей у дусі миру, свободи, рівності та справедливості.

Наразі ВСУ сприяє вирішенню нагальних українських питань на міжнародному рівні. Ці питання передусім стосуються захисту територіальної цілісності України, звільнення українських політв'язнів, боротьби з дезінформацією і поширенням правдивої інформації про Україну, освітленням її прогресу у реформах та антикорупційному процесі, а також наданням гуманітарної допомоги. ВСУ також підтримує євроінтеграційний та євроатлантичний курс України, сприяє її вступу до Європейського Союзу та НАТО, отримує економічну та технічну допомогу від міжнародного співтовариства, пропагує визнання Голодомору 1932-1933 років як геноциду українського народу (вже визнано 17 країнами світу) і розв'язує спільні українсько-польські історичні проблеми через просвітництво та примирення. Ця діяльність здійснюється шляхом організації заходів для іноземців за кордоном, укладання партнерських угод, участі та спілкування на міжнародних форумах, зустрічей з представниками ООН, ЄС, Ради Європи, НАТО, ОБСЄ та інших організацій і асоціацій.

Світовий конгрес організацій української молоді, крім ВСУ, займається лобіюванням українських інтересів за кордоном з метою поширення інформації про Україну серед закордонної молоді. Світова Федерація Українських Жіночих Організацій захищає права українок у всьому світі і має жінок як свою цільову групу.

Крім діаспори, українські громадські організації та аналітичні центри в Україні та за кордоном також є суміжними каналами просування внутрішньої та зовнішньої політики. Вони допомагають офіційній владі аналізувати окремі явища,

хід реформ, відстоювання та лобіювання інтересів України у світі, за словами дослідників Л. Мельник, М. Паталонга та О. Сидорчука. Цю позицію підтримує також експерт Міжнародного центру перспективних досліджень О. Татаревський, який вказує на те, що найкращі лобісти – це неурядові організації та аналітичні центри, оскільки вони спеціалізуються в конкретних проблемах, мають шаблони та стандарти, що дозволяють ефективний аналіз проблеми та якісне представлення результатів і пропозицій [36].

Аналітичний центр, відомий також як «think tank» або «фабрика думок», є сучасною та інноваційною формою залучення експертів для аналізу різних явищ, процесів та розробки рекомендацій, які враховуються на вищому політичному рівні під час процесу прийняття рішень та реалізації внутрішньої та зовнішньої політики країни. Термін «think tank» виник у 1960-х роках і поєднує ознаки експертного центру, громадської організації та дискусійного клубу [37, с. 67-80].

Україна також має багато «мозкових» центрів, які проводять дослідження за рахунок донорської підтримки і публікують їх результати у вигляді матеріалів, доповідей та публічної презентації (на заходах різного формату, таких як брифінги, конференції, круглі столи). Ці матеріали використовуються для врахування висновків і рекомендацій під час формування та реалізації державної політики, розробки державних програм, стратегій, концепцій та інших ініціатив.

Україна має кілька основних аналітичних центрів, які займаються дослідженням різних аспектів політики країни та сприяють реформам і євроінтеграції. Один з таких центрів – Міжнародний центр перспективних досліджень, який фокусується на аналізі державної політики в різних сферах, таких як зовнішня політика, політичне суперництво, державні рішення, реформи, конфлікти, конституційний процес, економічні прогнози, гендерна рівність та боротьба з корупцією.

Інший важливий центр – Інститут світової політики, який займається розробкою аналітичних досліджень та реалізацією проектів для підтримки європейських стандартів і практик в Україні. Його мета полягає в сприянні

європейській та євроатлантичній інтеграції України та підвищенні впливу для поліпшення безпекової ситуації в регіоні.

Третій центр – Український центр європейської політики, зосереджений на підготовці аналітичних матеріалів та реалізації проектів, спрямованих на сприяння реалізації євроінтеграційних реформ в Україні, сталого розвитку та популяризації європейських цінностей українському суспільстві. Центр також інформує громадян про можливості та переваги тісної співпраці з ЄС, сприяє поглибленню економічного, політичного та торговельного співробітництва України і ЄС.

Інститут соціально-економічних досліджень є аналітичним центром, який працює на підтримку розвитку інформаційного суспільства в Україні. Їх мета полягає у ефективному впровадженні стандартів ЄС та НАТО, досягненні цілей сталого розвитку та аналізі політики. Вони розробляють проекти нормативно-правових актів, складають пропозиції до проектів законів, а також надають рекомендації для відомств. Крім того, вони підготовляють та публікують аналітичні матеріали, звіти, експертні висновки, організують брифінги, семінари та тренінги для державних службовців, депутатів, представників місцевих громад і бізнесу.

Ці аналітичні центри також сприяють євроінтеграційному курсу України шляхом моніторингу виконання Угоди про асоціацію та прогресу в євроінтеграційних реформах. Вони організують заходи та кампанії, спрямовані на інформування громадськості про євроінтеграцію. Деякі українські аналітичні центри також працюють за кордоном для просування українських інтересів на міжнародному рівні та досягнення успішної інтеграції України у світовому масштабі. Ukrainian Think Tanks Liaison Office у Брюсселі є провідним «think tank» центром такого типу, який діє з метою «відкрити Україну до Європи».

Ця установа є громадською організацією та платформою, яка об'єднує провідні українські та європейські аналітичні центри з метою сприяння євроінтеграційному курсу України. Основний акцент офісу скерований на здійснення комунікаційних та адвокаційних заходів, а також на встановлення партнерства з політичною сферою в Європі (включаючи європейських політиків, організації, громадянське суспільство, офіційні особи ЄС тощо) через проведення

публічних заходів у Брюсселі (таких як конференції, форуми, дискусії, круглі столи), які стосуються актуальних питань для дискусії між Україною та ЄС. У додаток до цього, офіс організує освітні поїздки українських посадовців та представників громадянського суспільства до ключових європейських інституцій, підготовляє та поширює аналітичні дослідження на теми, пов'язані з євроінтеграцією, інформує іноземців про Україну, її особливості та суспільно-політичну ситуацію, а також веде діалог з інституціями Європейського Союзу та іншими організаціями. Аналітичні центри в Україні виконують важливу роль у сприянні європейській інтеграції в країні. Вони досягають цього шляхом проведення інформаційно-просвітницької роботи серед громадськості та консультування органів державної влади. У свою чергу, вітчизняні центри «мозкових центрів» за кордоном є ефективним каналом для просування європейської інтеграції та поширення усвідомлення української тематики на міжнародному рівні.

Однак, варто підкреслити, що українські аналітичні центри, які працюють на європейському ринку, мають орієнтуватися на потреби та інтереси європейської аудиторії. Вони повинні надавати аналітичний продукт, який відповідає її потребам. Це означає здійснення спеціального аналізу конкретних тем, явищ і процесів, які є важливими для європейської аудиторії [38].

РОЗДІЛ 3

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ У ВНУТРІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

3.1. Нормативно-правова база України з регулювання інформаційної підтримки євроінтеграції у внутрішній політиці держави

Внутрішня політика використовується державою як інструмент управління для досягнення цілей, спрямованих на покращення життя суспільства та нації. Ця політика визначає функціонування основних структур держави і регулює її діяльність у таких сферах, як політика, економіка, соціум, культура, право і т.д.

Внутрішня політика може бути класифікована залежно від різних сфер суспільного життя, таких як соціальна, культурна, екологічна та інші. Також вона може бути поділена за територіальною характеристикою на місцевий або регіональний рівні, або на національному рівні. Учасниками цієї політики можуть бути уряд, політичні партії, громадські рухи та інші суб'єкти.

Внутрішня політика України ґрунтується на принципах, визначених у Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». Ці принципи включають дотримання верховенства права, захист національних інтересів, прав і свобод громадян, повагу до особистості, поділ влади на судову, виконавчу, законодавчу та охоронну гілки, прозорість у прийнятті державних рішень, підтримку сталого економічного розвитку, соціальне партнерство, громадянську солідарність та залучення громадян до процесу державного управління [35]. Закон також визначає принципи внутрішньої політики у сфері державної безпеки і оборони, економічної, соціальної, гуманітарної, екологічної, антропогенної безпеки та розвитку місцевого самоврядування, стимулювання регіонального розвитку та формування інститутів громадянського суспільства.

Через нормативно-правові акти реалізуються принципи демократії, впровадження європейських цінностей, захист прав і свобод громадян, підтримка розвитку громадянського суспільства та європейської інтеграції. Ми вважаємо, що

ці реалізації є результатом впливу зовнішньої політики України на курс зближення з Європейським Союзом.

Варто відмітити, що окрім того, як держава та суспільство самостійно формують внутрішню політику з урахуванням національних інтересів України, глобальні тенденції і загрози (такі як глобалізація та регіоналізація, тероризм, регіональні конфлікти, недоосвіченість та слабкість окремих міжнародних документів та інституцій, які порушують норми міжнародного права) мають значний вплив на внутрішньополітичний розвиток України. Крім того, суб'єкти міжнародних відносин (такі як інші держави, міжнародні організації та структури) також впливають на внутрішньополітичні процеси в Україні.

Отже, на нашу думку, напрямок розвитку внутрішньої політики держави на даний момент визначається процесами євроінтеграції та конфліктом на сході України, що збільшує необхідність впровадження євроатлантичної інтеграції та активної співпраці з міжнародними організаціями. Давайте розглянемо цю тезу більш детально.

З підписанням «Угоди про асоціацію Україна-ЄС» у 2014 році відбулися глибокі та значні зміни у відносинах між Україною та країнами-членами ЄС. Ця угода стала основою для співпраці і визначила напрями діалогу та реформ, політичної асоціації, зовнішньої та безпекової політики, правових питань та торгівлі між сторонами.

Угода передбачає адаптацію українського законодавства до європейського, включаючи аналіз українських законів та впровадження значної частини законодавства ЄС (*acquis communautaire*), що охоплює понад 300 регламентів і директив. Цей процес триватиме протягом 5-7 років з метою наближення правових систем України та ЄС.

Окрім того, угода спрямована на розвиток торгівлі шляхом створення зони вільної торгівлі, а також на економічну та фінансово-галузеву співпрацю. Співпраця в цих сферах охоплює 28 різних галузей, включаючи енергетику, макроекономіку, фінанси, податки, транспорт, космос, наукові дослідження та розробки, промисловість, гірничодобування, фінансові послуги, право компаній, облік,

аудіовізуальну політику, туризм, сільське господарство, рибальство, співробітництво на Дунаї, захист прав споживачів, зайнятість, соціальну політику, охорону здоров'я, освіту, культуру, спорт, розвиток громадянського суспільства, транскордонне та регіональне співробітництво [39].

У сфері зовнішньої політики, цей документ спрямований на досягнення більш глибокої економічної і політичної інтеграції України з ЄС в майбутньому. Щодо внутрішньої політики, процес євроінтеграції реалізується через впровадження програмних змін, оновлення та прийняття нових стратегічних документів на урядовому рівні. Він також передбачає координацію формату співпраці між органами влади щодо європейської інтеграції, впровадження реформ, створення нових інституційних підрозділів та посад, а також утворення робочих груп для реалізації «Угоди». Також відбувається адаптація законодавства України до стандартів та вимог ЄС у різних сферах. В результаті європейська інтеграція сприятиме впровадженню європейських демократичних цінностей, верховенству права, підвищенню рівня безпеки та стабільності в країні, що в цілому призведе до загального поліпшення якості життя суспільства.

На урядовому рівні, основою програмних документів державної політики України щодо євроінтеграції є «Угода про асоціацію». Цей головний стратегічний документ разом з «Порядком денним» асоціації та іншими зобов'язаннями України у сфері євроінтеграції регулюють процес євроінтеграції.

«Порядок денний асоціації Україна-ЄС» є стратегічним документом, який був прийнятий у 2009 році. Він став новим інструментом співпраці, замінюючи «План дій Україна-ЄС» (прийнятий у 2007 році), і визначає пріоритети стратегічної двосторонньої співпраці до підписання та ратифікації «Угоди про асоціацію». Після підписання «Угоди про асоціацію» у 2014 році «Порядок денний» було переглянуто для врахування змін у відносинах між ЄС та Україною, які стали більш глибокими та базувалися на «Угоді про асоціацію», «Європейській політиці сусідства», «Плані дій щодо лібералізації візового режиму» та інших документах.

У 2015 році було затверджено «Порядок денний асоціації Україна-ЄС». Розпорядження КМУ від 13 березня 2015 року № 207-р «Про схвалення

Рекомендації Ради асоціації між Україною та ЄС щодо імплементації «Україна-ЄС» – цей порядок допоміг реалізувати «Лікування» та створив практичну основу для досягнення загальних політичних та економічних цілей асоціації, а також визначив конкретні пріоритети спільної роботи і діяльності, зокрема щодо боротьби з корупцією, політичної реформи, державного управління, реформи виборів, податків і зовнішнього аудиту, енергетики, державних закупівель, дерегуляції та судової системи [40; 41]. Варто зазначити, що цей порядок не лише доповнив перелік стратегічних документів, що регулюють відносини між Україною та ЄС, але й сприяє практичній реалізації євроінтеграції та впровадженню «Угоди про асоціацію», а також став одним із основних засобів моніторингу та оцінки прогресу в імплементації «Угоди про асоціацію» з Україною.

У статті 6 «Угоди» між Україною та державами-членами ЄС щодо питань зовнішньої політики вказано на необхідність співпраці між сторонами з метою забезпечення базування їх внутрішньої політики на спільних принципах, таких як стабільність та ефективність демократичних інститутів, верховенство права, повага до прав людини та основних свобод [42].

При обговоренні основних внутрішньополітичних змін в Україні в контексті реалізації євроінтеграційного курсу, важливо розпочати з розгляду загального механізму координації євроінтеграційної політики в Україні, який може бути описаний наступним чином:

Визначення пріоритетів, обговорення та прийняття рішень у сфері європейської інтеграції, включаючи рішення двосторонніх органів Україна-ЄС, здійснюється через наступні структури та посадові особи:

Кабінет Міністрів України, Прем'єр-міністр України, Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України;

Урядова комісія з питань європейської інтеграції, яка розглядає питання Комітету асоціації Україна-ЄС та виконання «Угоди», а також на позачергових засіданнях Кабінету Міністрів України, де розглядаються питання Ради асоціації Україна-ЄС.

Забезпечення співробітництва двосторонніх органів здійснюється через наступні механізми:

- Урядовий офіс з питань європейської інтеграції, який підпорядковується Секретаріату КМУ;
- Урядовий комітет з питань європейської інтеграції, який співпрацює з КМУ на позачергових засіданнях.

Виконання та контроль за реалізацією «Угоди про асоціацію» та плану заходів покладається на наступні структури:

- Міністерства, Центральний Комітет (ЦК), заступники Міністра з питань європейської інтеграції, а також профільні заступники голови ЦК;
- Урядовий комітет з питань європейської інтеграції, який співпрацює з КМУ на позачергових засіданнях.

Дискусії щодо розроблених проектів нормативно-правових актів, що потрапляють у компетенцію міністерств і ЦК, проводяться за наступними процедурами:

- Міністерства, Центральний Комітет, заступники Міністра з питань європейської інтеграції та профільні заступники голови ЦК беруть участь у обговоренні;
- Урядовий комітет з питань європейської інтеграції співпрацює з КМУ на позачергових засіданнях.

Для підготовки експертних висновків до проектів нормативних актів, що розробляються міністерствами та Центральним Керівництвом, застосовуються такі механізми:

- Урядовий офіс з питань європейської інтеграції та Секретаріат Урядового Міжвідомчого Регуляторного Комітету (УМР);

- Урядовий комітет з питань європейської інтеграції, а також на позачергових засіданнях Кабінету Міністрів України [40].

Проте, необхідно враховувати, що практична реалізація цього механізму потребує розвитку інституційної спроможності уряду, тобто його здатності виконувати функції, що покладені на нього згідно з «Угодою». Оскільки процеси євроінтеграції для України є відносно новим явищем, ефективна реалізація цих процесів потребує як ідеологічних, так і стратегічних змін і програм у країні. Для вирішення цього питання була розроблена «Комплексна програма інституційного розвитку на 2016-2018 роки», яка передбачала використання нових інструментів та механізмів для наближення українського законодавства до європейського, розвиток кадрового потенціалу (навчання посадовців та спеціалістів з питань європейської інтеграції), розробку та ефективну реалізацію політики імплементації Угоди, а також забезпечення комунікації з громадськістю щодо європейської інтеграції [43].

Варто відзначити, що процеси євроінтеграції вже призвели до значних змін в програмах українського уряду. Зокрема, була оновлена наявна документаційна база та прийнято значну кількість нових стратегічних документів. Кабінет Міністрів України затвердив плани заходів з реалізації «Документу» в рамках виконання «Угоди». Крім того, були підготовлені та опубліковані «Звіти про виконання Угоди» та створені сувеніри з кластерних зустрічей з різних сфер, таких як енергетика, транспорт, охорона здоров'я та інші. Також був розроблений проект «Акту моніторингу та оцінки стану виконання Угоди». Інформація про поточну ситуацію була опублікована на сайті Кабінету Міністрів у розділі «Євроінтеграція» / «Імплементація Угоди про асоціацію» [44].

Крім того, що Пакт на державному рівні моніториться, представники громадянського суспільства активно залучаються до цього процесу. Особливу роль у цьому відіграє незалежна аналітична та адвокаційна організація під назвою «Український центр європейської політики», яка отримує підтримку від Міністерства закордонних справ Королівства Нідерландів. За період з 1 травня 2016 року по 30 квітня 2017 року ця організація реалізувала проект імплементації Угоди

про асоціацію між Україною та ЄС, який включав створення онлайн-платформи моніторингу виконання цієї Угоди під назвою «Навігатор угод» [45]. Ця платформа надає інформацію про прогрес у адаптації законодавства України до правової системи ЄС.

«Навігатор» надає інформацію про області, в яких необхідно внести зміни в законодавство України, такі як екологія, транспорт, сільське господарство, енергетика, захист прав споживачів, охорона здоров'я, підприємницька діяльність, податки та боротьба з шахрайством. Метою є приведення законодавства України у відповідність до законодавства Європейського Союзу. Також вказано стан імплементації нормативно-правових актів, який може бути «імплементовано», «частково імплементовано» або «не імплементовано». Проте варто зазначити, що «Навігатор» надає загальну інформацію про плани та стан адаптації українського законодавства, і його актуальність може змінюватися залежно від оновлень та рішень Ради асоціації. Крім того, проект також сприяв розробці методології та проведенню аналітичних досліджень українською та англійською мовами з метою узгодження законодавства України з законодавством ЄС шляхом транспозиції (тобто перенесення норм *acquis* ЄС у національне законодавство) та імплементації *acquis communautaire*. Один з таких досліджень – «Україна та Угода про асоціацію: моніторинг імплементації 2014-2018» [43].

Таким чином, після аналізу програмних документів державної політики України у контексті виконання процесу євроінтеграції, можна зробити висновок, що ці процеси регулюються на програмному рівні через кілька документів.

Ключовими подіями, що мали вплив та сприяли розробці Стратегії розвитку держави, спрямованої на впровадження європейських цінностей та стандартів життя в Україні, є Революція Гідності та підписання та ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. За цією метою, що підтримують більшість дослідників, зокрема І. Динник, країна розвиватиметься відповідно до таких напрямків: «вектор розвитку» (забезпечення сталого розвитку держави та впровадження реформ для поліпшення якості життя); «вектор безпеки» (гарантування безпеки держави, бізнесу, громадян, інвестицій та приватної власності); «вектор відповідальності»

(забезпечення гарантії доступу кожного громадянина, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак, до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших державних і приватних послуг»); «вектор гордості» (взаємної поваги, толерантності та гордості громадян за свою країну) [46, с. 264].

Документ, відповідно до визначених напрямків розвитку, передбачає проведення процесу здійснення 62 реформ і програм розвитку країни. Ці реформи включають: перетворення системи безпеки і національної оборони, відновлення реформ у сфері влади та протидії корупції, реформування судової системи та податків, поліпшення правоохоронних органів, децентралізацію та реформи державного управління, зменшення регуляцій та підтримку підприємництва, реформування системи охорони здоров'я, програму забезпечення енергонезалежності, програму просування України у світі та захисту інтересів країни в глобальному інформаційному просторі [47]. Реалізація «Стратегії» передбачає укладення суспільного договору, що вимагає від уряду, бізнесу та громадянського суспільства взяти на себе відповідальність.

Слід зазначити, що ця «Стратегія» не враховує поняття сталого розвитку у контексті досягнення «Цілей сталого розвитку ООН» та виконання «Порядку денного сталого розвитку до 2030 року». Тому «Програма ООН «Розвиток України» Україна до 2030 року» розробила «Стратегію сталого розвитку» як проект, який ґрунтується на «Стратегії «Україна – 2020» та «Національному плані дій на період до 2020 року». Цей проект ставить за мету реалізацію «Стратегії», яка спрямована на довгостроковий розвиток країни відповідно до глобальних тенденцій, процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України, а також досягнення «Цілей сталого розвитку» ООН [48]. Тим самим відбувається актуалізація «Стратегії «Україна-2020».

Документ не отримав схвалення на державному рівні, а лише включений до порядку денного Верховної Ради України 2 лютого 2019 року, тому він має виключно інформаційно-аналітичний та науковий характер. Крім того,

громадськість також здійснює деякі ініціативи щодо сталого розвитку України. Наприклад, у 2017 році було опубліковане інформаційно-аналітичне видання «Доктрина сталого розвитку Україна-2030», в якому акцентується увага на аналізі основних проблем та способів їх вирішення в контексті досягнення значного економічного прогресу в рамках сталого розвитку України [49].

3.2. Канали просування євроінтеграції у внутрішньополітичному просторі України

Слід відзначити, що мас-медіа є потужним каналом для пропаганди внутрішньої та зовнішньої політики країни.

Г. Штромайер, дослідник з Німеччини, розглядає медіа як посередників у передачі інформації, наголошуючи на їх подвійній природі (можливість одночасного передавання інформації та здійснення соціального впливу) і багаторівневості (рівень масової комунікації – друковані та аудіовізуальні медіа; рівень інформаційної комунікації – друковані та аудіовізуальні медіа); рівень міжособистісного спілкування – телефонні засоби тощо) [50, с. 114].

Під час масової комунікації, адресованої широкій аудиторії, спостерігається однобічність (реципієнти, зазвичай, не спілкуються), а медіа (традиційні – друковані та аудіовізуальні; нові – Інтернет, мультимедійні медіа) виступають як засіб інформації.

ЗМІ відіграють важливу роль у політичному дискурсі, так як вони виступають посередниками між владою і суспільством на внутрішньополітичному рівні, а також між країною та світовою спільнотою на зовнішньополітичному рівні. Вибір конкретних ЗМІ залежить від цілей, цільової аудиторії та бажаного ефекту повідомлення. Друковані ЗМІ використовуються для політичної комунікації, коли інформацію потрібно передати переважно у писемній формі. Якісні видання обираються, коли цільовою аудиторією є представники еліти, тоді як ЗМІ та таблоїди спрямовані на масового читача, типового представника громадськості. Аудіовізуальні ЗМІ, такі як телебачення і радіо, мають значну перевагу перед друкованими ЗМІ, оскільки можуть передавати інформацію у вербальній та

візуальній формі, що дозволяє їм впливати на суспільство динамічно, а не статично [53, с. 49-52].

З розвитком телебачення, популярність і роль радіо помітно знизилися. Проте, Інтернет і його здатність миттєво передавати інформацію без просторових і часових обмежень значно зменшили значення телебачення як ефективного каналу комунікації. Незважаючи на це, телебачення має значний потенціал впливу на аудиторію завдяки здатності одночасно передавати звук, динамічні зображення та інформацію. Зокрема, у телерепортажах журналісти самостійно відбирають інформацію, обирають певний набір фактів, доповнюють його відеорядом, що ілюструє текст, і таким чином створюють готовий інформаційний продукт. Він може об'єктивно відображати дійсність, але також може містити спотворені факти, які піддаються суб'єктивному відбору, і створювати необхідну для зацікавлених сторін картину процесів і явищ. Часто політичні сили використовують таку можливість телебачення для досягнення своїх інтересів, здійснення конкретних цілей, а іноді навіть дестабілізації суспільства в країні і глобально [54, с. 18].

Одна й та ж подія може бути представлена по-різному в ЗМІ, що призводить до різних реакцій громадськості через вплив візуального відображення. Г. Штроемейер правильно зауважує, що глядач часто не усвідомлює, що певна подія передається з певного погляду та з коментарем. Чим менше критичного мислення щодо телевізійних сюжетів у аудиторії, тим більше ймовірність, що вони приймуть їх як абсолютно об'єктивні та правдиві. В Україні проводиться навчання медіаграмотності для громадян, що допомагає їм критичніше ставитися до матеріалів ЗМІ, розрізняти правду від неправди і уникати маніпуляційного впливу ЗМІ. Однак, ця ініціатива охоплює невелику частину населення, тому без впровадження державної медіаосвітньої програми та проведення інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на розвиток критичного ставлення до матеріалів ЗМІ, більшість суспільства продовжуватиме сприймати інформацію, отриману від ЗМІ, як правдиву та об'єктивну [50, с. 121].

З поширенням інформаційно-комунікаційних технологій у 21 столітті Інтернет почав займати провідне місце серед ЗМІ. Він надає безліч можливостей, таких як

відсутність просторових і часових обмежень, що дозволяє використовувати різноманітні інструменти та платформи для миттєвого поширення інформації в режимі реального часу – такі як онлайн-версії ЗМІ, Інтернет-видання, соціальні мережі, блоги і т.д. Проте, варто зазначити, що Інтернет, крім своїх переваг, також має певні недоліки і ризики. Один з них – проблема якості, об'єктивності і достовірності поширеної інформації, а також складність її перевірки. Крім того, важливим видом Інтернет-ресурсів є соціальні мережі, оскільки деякі державні установи, які займаються питаннями європейської інтеграції в Україні, ведуть офіційне спілкування виключно через платформи Facebook, Twitter та YouTube, використовуючи веб-сайти органів влади або особисті веб-сайти своїх представників. Наприклад, Канцелярія Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванни Климпуш-Цинцадзе оприлюднює інформацію про свою діяльність лише через сайт свого керівника – Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванни Климпуш-Цинцадзе [55, с. 21].

У політичному дискурсі, ЗМІ виконують різні функції стосовно суспільства. Вони надають інформацію, здійснюють контроль і критику, сприяють вихованню громадян та інтеграції. Крім того, вони впливають на формування громадської думки і встановлення порядку денного в державі. Однак в Україні ситуація інша, оскільки більшість ЗМІ є власністю представників певних політичних сил. Це спричиняє висловлення в ЗМІ позицій, що відповідають політичним рухам їх власників. Така ситуація фактично підриває прозорість ЗМІ. Крім того, значна частина суспільства не перевіряє достовірність інформації, що подається в ЗМІ, і не критично ставиться до неї, сприймаючи її як правдиву та об'єктивну маніпуляцію зацікавленими учасниками політичного процесу.

Однією з головних ролей у розповсюдженні інформації про європейську інтеграцію є ЗМІ. Проте, як правило, в національному інформаційному просторі зустрічаються новини, які стосуються переважно інтеграційних подій у Європі. Ці новини можуть бути реальними (незалежно від участі ЗМІ), опосередкованими або постановочними/зрежисованими (організованими подіями, на які ЗМІ запрошено). З

нашого боку, ми вважаємо, що для інформаційно-просвітницької роботи серед населення України щодо євроінтеграційного курсу доцільно використовувати засоби масової інформації, зокрема залучати регіональну та місцеву пресу, телебачення та радіо. Оскільки, коли йдеться про конкретні заходи на національному рівні щодо забезпечення інформаційно-аналітичного супроводу євроінтеграційного курсу, то адвокація на місцевому рівні практично відсутня [56, с. 84].

Варто зазначити, що інформація про Україну надходить у світовий інформаційний простір не постійно і переважно обмежується повідомленнями з офіційних зустрічей на найвищому рівні, таких як саміти, форуми та інші події з участю президентів та прем'єр-міністрів, що відбуваються в Брюсселі, Страсбурзі, Женеві та інших політичних центрах світу. Це пов'язано з підходом до преси політиків ЄС та України, прес-конференціями та відеозйомкою зустрічей офіційних осіб. Саме завдяки таким піар-заходам інформація про Україну потрапляє до міжнародних медіа, а потім до глобального інформаційного простору.

Крім того, українська тематика з'являється у світових ЗМІ тільки у разі, якщо події мають великий резонанс, а часто це стається у негативному контексті, наприклад, події на Євромайдані, конфлікт на Донбасі тощо. Також відомості про Україну поширюються, якщо вони цікаві міжнародній спільноті або мають певний інтерес, наприклад, організація Євробачення у 2005 та 2017 роках, чемпіонат Європи з футболу у 2012 році та інші подібні події.

Варто відзначити, що для поширення інформації про Україну на міжнародному рівні використовуються різні канали. Один з таких каналів – Український закордонний канал (UA TV), а також представництва іноземних інформаційних агентств і ЗМІ в Україні. У першій частині описується ситуація, тому, зокрема, звертається увага на те, що багато іноземних ЗМІ мають українські версії. Серед них можна згадати «Радіо Ватикану» [57], BBC [58], «Міжнародне радіо Китаю» [59], «Польське радіо» [60], Радіо Свобода [61], Deutsche Welle [62].

Як було зазначено раніше, у 2014 році в результаті подій 2013-2014 років, а саме Революція Гідності, анексія Криму, конфлікт на сході України та потреба протистояти інформаційній війні з'явився іноземний телеканал «Україна». В 2014

році була створена Ukraine Today, яка існувала до 2017 року, але була закрита через низьку глядацьку аудиторію. Цей канал транслював контент англійською мовою, що стосувався українських подій у форматі, схожому на Euronews, на території Євросоюзу [63].

Крім того, у 2015 році був прийнятий Закон України «Про систему іноземних мов України», який визначає функції державної іноземної мови України, діяльність суб'єктів цієї системи щодо захисту інтересів України в міжнародних відносинах, створення позитивного іміджу України та інформування іноземної аудиторії про події та ситуацію в Україні. Згідно з цим законом, державну систему іноземних мов України почали створювати нове державне підприємство під назвою «Мультимедійна платформа іноземних мов України» (МПУ) та «Українське державне інформаційне агентство «Укрінформ» [51].

У 2015 році був запущений державний іноземний телеканал UA TV, який діє відповідно до «Закону». Цей канал є цілодобовим інформаційним каналом, спрямованим на іноземну аудиторію, зокрема на українську діаспору, і призначений для поширення актуальної інформації про Україну, поліпшення її іміджу та популяризації української теми у світі. Контент каналу транслюється українською, англійською, російською, арабською, кримськотатарською мовами в різних країнах, зокрема Євросоюзі, Австралії, США, Швейцарії, Норвегії, Японії, Казахстані, Білорусі, Вірменії, Азербайджані і багатьох інших [64].

Проте, за думкою дослідників, фінансування каналу становить проблему, і тому він не може повністю реалізувати свій потенціал. Це призводить до невисоких рейтингів серед іноземних глядачів та ускладнює систематичне присутність української тематики на світовому телебаченні.

Крім того, потрібно відзначити, що поширення недостовірної або спотвореної інформації про Україну зацікавленими сторонами міжнародних відносин негативно впливає на сприйняття України та її імідж у світі. У зв'язку з цим важливим є ефективне втілення державної політики щодо протидії гібридній/інформаційній війні щодо України та проведення системної та стратегічної роботи з наповнення

міжнародного інформаційного простору правдивим змістом, який відповідає національним інтересам України.

Тому ЗМІ виступають одним із основних джерел інформації про країну для міжнародної спільноти і формують належний рівень довіри до України, її державного іміджу та суспільства. Таким чином, для створення позитивного іміджу України перед іноземними громадянами, просування національних інтересів та ефективної реалізації зовнішньополітичного курсу вельми важливою є розробка державної комунікаційної або медійної стратегії якісної політичної комунікації [65, с. 50-53].

Крім того, важливо відзначити, що поширення інформації про євроінтеграцію та реалізацію цього курсу в Україні має певний вплив на співпрацю з міжнародними організаціями, зокрема їх прес-службами, які мають представництва в Україні, такі як ОБСЄ, ООН, НАТО, а також Інформаційно-документаційний центр, Посольства держав-членів ЄС, Представництво ЄС в Україні, Рада Європи і численні фундації, зокрема Фонд Конрада Аденауера, Фрідріха Еберта, Фрідріха Науманна, Генріха Бьоля і інші. Шляхом спільної організації заходів, інформаційних кампаній, реалізації проектів, підготовки та публікації аналітичних матеріалів, а також інших ініціатив, світова спільнота отримує інформацію про ситуацію та процеси, що відбуваються в Україні в контексті впровадження реформ та реалізації європейської та євроатлантичної інтеграції.

Варто відзначити, що вплив Інтернету та соціальних мереж на політичний PR, державну комунікацію та публічну політику є значним. Ці технології змінили підхід до комунікації та стали потужним інструментом PR для внутрішньої та зовнішньої політики держави.

Самим ключовим прикладом впливу Інтернету та соціальних мереж на політичне життя в Україні є Революція Гідності, яка розпочалася з поста на Facebook. Особливо важливим був допис журналіста Мустафи Найема від 21 листопада 2013 року, в якому закликався до акцій на Майдані [66]. Суспільство дуже реагувало на цей допис, і саме ця дата вважається початком Революції Гідності в Україні.

За думкою більшості дослідників, соціальні мережі виконують роль платформи для обговорення важливих проблем та спільного пошуку рішень завдяки своїм інтерактивним можливостям, швидкості та різноманітності думок та ідей користувачів. О. Радченко та О. Бухатий акцентують увагу на значущій ролі соціальних мереж у політичній комунікації та з'явленні нових форм взаємодії між владою та представниками громадянського суспільства [52, с. 80-91]. Соціальні мережі стають платформою для особистого й політичного спілкування, що означає комунікацію між владою й представниками громадянського суспільства, а також засобом мобілізації суспільства. Це ілюструється численними протестами, мітингами та навіть Революцією Гідності в Україні, де населення мобілізувалося за допомогою соціальних мереж. Крім того, вони є найефективнішим засобом передачі інформації в сучасному світі, оскільки користувачі отримують актуальну інформацію про події від представників влади, активістів та представників громадянського суспільства. Зокрема, вони надають можливість порівняти думки різних експертів, політиків та інших громадських діячів з певних тем.

Незважаючи на різноманітність медіа та соціальних мереж, кожна з них має свої унікальні риси і аудиторію. Тому давайте розглянемо, як соціальні мережі використовуються у комунікаційному дискурсі Європейського Союзу та України. Слід зазначити, що найпопулярнішими соціальними медіа для взаємодії з громадськістю, є Facebook, Twitter, YouTube та Instagram, які використовує влада.

Після аналізування офіційних веб-сайтів ключових інституцій ЄС – Європейського парламенту, Європейської ради, Європейської комісії та Європейської служби зовнішніх дій, було встановлено, що вони використовують різні соціальні мережі як засіб комунікації зі зовнішньою аудиторією. Зокрема:

Європейський парламент користується такими соціальними мережами як Facebook, Twitter, LinkedIn, Flickr, YouTube, Instagram, Pinterest, Snapchat, Google+, Reddit. Європейська рада має присутність на Facebook, Twitter, YouTube, Instagram та Google+ (до закриття), а також європейська комісія використовує Facebook та Twitter. Представництво ЄС в Україні використовує Facebook, Twitter та YouTube.

Українські державні інституції менше користуються соціальними мережами. Аналізуючи інтернет-портали Адміністрації Президента України П. Порошенка, Кабінету Міністрів України та окремих міністерств, таких як МЗС України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України та Міністерство інформаційної політики України, можна зробити висновок, що вони використовують наступні соціальні медіа для своєї діяльності:

- Адміністрація Президента України використовує Facebook, Twitter та YouTube.
- Кабінет Міністрів України використовує Facebook, Twitter та YouTube (хоча на YouTube немає контенту).
- Міністерство закордонних справ України використовує Facebook, Twitter, YouTube, Instagram, Storify, Medium, WordPress, Blogger та Google+ (останнє буде закрито), а також Vine.
- Міністерство економічного розвитку і торгівлі України використовує Facebook, Twitter та Issuu.com.
- Міністерство інформаційної політики України використовує Facebook, Twitter та YouTube.

Розглядаючи перелік соціальних комунікаційних каналів, варто відмітити, що Facebook є ефективним інструментом для спілкування між владою, громадськістю та представниками громадськості в Україні та ЄС. Це надає звичайним громадянам можливість отримувати інформацію від державних установ чи окремих політиків і вступати з ними в особистий контакт за допомогою функцій повідомлень чи коментарів під постами. Практика показує, що більшість державних службовців активно взаємодіють з громадянами через цю соціальну мережу. Крім того, Facebook забезпечує можливість відеотрансляції подій у режимі реального часу, яку активно використовують державні інституції, політики, а також звичайні користувачі для надання живої інформації з місця подій.

Твіттер є популярною соціальною мережею, що дозволяє створювати короткі повідомлення (до 140 символів) та розміщувати їх на особистій сторінці. В Україні цей комунікаційний канал не є широко поширеним та популярним, тому установи,

які мають облікові записи у Твіттері, використовують його для спілкування з міжнародною спільнотою. Це означає, що в Україні Твіттер використовується переважно як засіб зовнішньої комунікації, спрямований на зовнішню аудиторію, а не для внутрішнього спілкування [67].

YouTube є платформою для обміну мультимедійним вмістом, де користувачі можуть ділитися відеозаписами [68]. На рівні держави, як у ЄС, так і в Україні, ці соціальні медіа-платформи використовуються для розміщення відеозаписів зустрічей, презентацій та подій, що дає громадянському суспільству можливість отримати докладну інформацію про діяльність уряду, його інституцій та представників.

Деякі державні установи та політики також використовують Instagram як комунікаційний канал. Ця унікальна платформа дозволяє поділитися фотографіями та останніми відео зі своїми підписниками. Flickr також є популярною соціальною мережею для обміну фотографіями в ЄС, але вона менш відома серед українських політичних інституцій, і використовується переважно зарубіжними дипломатичними місіями та міжнародними організаціями в Україні для взаємодії з громадськістю та зовнішніми аудиторіями.

Варто відзначити, що основними державними установами, які відповідають за реалізацію євроінтеграційного курсу, є Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції та Офіс віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Вони використовують соціальні мережі виключно для комунікації [69, с. 93]:

- Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції користується Facebook;
- Офіс Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції активний на Facebook, Twitter та YouTube.

Соціальні мережі використовуються для різних цілей, таких як розміщення новин і анонсів подій, проведення інформаційних кампаній, оперативна онлайн-трансляція відкритих засідань, нарад і заходів, спілкування з громадянами через коментарі та повідомлення в соціальних мережах. Також, соціальні мережі

використовуються для поширення відео- та фотоматеріалів, які можуть бути як репортажами з подій (наприклад, фоторепортажі або короткі фільми про захід), так і для поширення візуального контенту в рамках інформаційно-просвітницьких кампаній. Крім того, вони використовуються для публікацій про різноманітні можливості, такі як кар'єра та освіта.

3.3. Проблеми і перспективи інформаційної підтримки європейської інтеграції України в умовах збройної агресії РФ

Перш за все слід звернути увагу на суттєву зміну оцінки стану відносин Україна-ЄС та темпів євроінтеграції. Варто зазначити, що в попередній період опитування (2005-2021 рр.) українці спостерігали скептичне ставлення до характеру відносин Україна-ЄС — респонденти переважно характеризували їх як нестабільні. Навіть у 2005 році, на хвилі «єврооптимізму» після Помаранчевої революції, переважали критичні оцінки [71, с. 20]. Це пояснювалося повільними темпами наближення до ЄС, суперечливою політикою української влади щодо Європи, декларативним характером євроінтеграції та загальною невизначеністю щодо перспектив партнерства з ЄС.

Але у вересні 2022 року картина змінилася – вже більшість (54%) респондентів оцінили відносини Україна-ЄС як «добрі», відповідно третина (33%) як нестабільні, а мінімальний відсоток (2%) респондентів назвали їм «погано» [71].

Така висхідна динаміка в оцінці стану відносин Україна-ЄС корелюється з відповідними позитивними змінами у ставленні респондентів до темпів євроінтеграційного процесу України. Порівняно з попереднім опитуванням (березень 2021 р.) у вересні 2022 р. рівень оцінок швидкості руху до ЄС, визначений як «високий», зріс у 4 рази – з 5% до 20%, частка «середнього» – зросла з 30% до 47%. Водночас помітно знизився рівень скептично налаштованих громадян, які оцінюють темпи зближення з ЄС як «нульові» – з 18% до 3% [71].

Говорячи про такі зміни суспільних настроїв, важко зробити висновок, що респонденти цілком задоволені ситуацією в частині євроінтеграції. Проте є ознаки

помітних змін у кращому ставленні до якості та динаміки руху до ЄС. Можна припустити, що таке зростання єврооптимізму пояснюється наступними факторами.

По-перше, нинішній темп просування на європейському шляху – від подачі заявки (лютий 2022 р.) до отримання статусу кандидата на членство в ЄС (червень) – є безпрецедентним в історії Європейського Союзу та демонструє успішність сучасний етап євроінтеграції.

По-друге, придбання додатку є важливим актом консолідованої підтримки та солідарності європейської спільноти з Україною. З іншого боку, відкриття перспективи вступу до ЄС є потужним морально-психологічним стимулом для громадян країни, які борються за свій європейський вибір.

По-третє, ЄС надає Україні активну військову, політичну, фінансову, економічну та гуманітарну підтримку у протистоянні російській експансії.

По-четверте, останнім часом було зроблено низку важливих кроків у напрямку євроінтеграції. Зокрема, йдеться про запровадження вигідного для України «безвізу» у відносинах між Києвом і Брюсселем у сфері енергетики та транспорту та скасування ЄС тарифно-квотних обмежень у торгівлі з Україною. Також створено умови для успішної інтеграції у промисловій сфері, приєднання до митної системи ЄС та програми «Цифрова Європа» тощо [72, с. 469].

Безперечно, поточний етап співпраці Києва та Брюсселя є важливим, але не вирішальним на шляху до євроінтеграції. Навіть в умовах війни не варто знижувати темпи наближення до європейської спільноти – забезпечити як виконання пакету відповідних рекомендацій Єврокомісії (які були умовою надання Україні статусу кандидата), так і положень Угоди про асоціацію, адаптація українського законодавства до нормативно-правового простору Європейського Союзу тощо. Це складний і тривалий процес.

Тому важливо визначити проблеми та перешкоди на шляху євроінтеграції. Що, на думку громадян, є найбільшою перешкодою у прагненні України вступити до ЄС? Таким чином, порядок проблем і викликів, які стоять перед Україною, такий. Чітко видно, що громадяни найчастіше (67%) звертають увагу на фактор широкомасштабної агресії росії проти України, окупації окремих територій, великих

соціально-економічних і людських втрат України [73]. Країна змушена використовувати величезні ресурси, щоб протистояти інтервенції, яка може бути спрямована на проведення курсу на євроінтеграцію. Війна більшою чи меншою мірою ускладнює та гальмує проведення реформ у різних сферах, спрямованих на зближення з ЄС, обмежує можливості необхідних соціально-економічних змін.

Друге місце (61%) посідають внутрішні проблеми в Україні [73]. Йдеться про недостатні темпи реформ, незадовільну боротьбу з корупцією, проблеми з реформою судової системи, ефективністю державного управління тощо. Деякі проблеми мають довготривалий характер і «хронічно дратують» у відносинах між Київ і Брюссель. Зараз на тлі війни вони відійшли на другий план, але відносини Україна-ЄС залишаються на порядку денному. Більш того, внутрішні проблеми стануть пріоритетними, коли розпочнеться переговорний процес щодо вступу України до ЄС.

Третє місце (46%) віднесли до низького рівня соціально-економічного розвитку країни. Звичайно, цей фактор, з одного боку, безпосередньо пов'язаний із двома вищезгаданими – війною та внутрішніми проблемами. З іншого боку, повільні темпи соціально-економічного розвитку є «спадком» попередніх етапів еволюції України.

Серед інших факторів, які перешкоджають євроінтеграції України, громадяни відзначають неготовність ЄС до подальшої інтеграції України (24%) [73] зумовлено комплексом внутрішніх і зовнішніх чинників – зокрема, ускладненням геополітичної ситуації в Європі та світі, енергетичним і ядерним шантажем Кремля, активізацією «друзів Путіна» в ЄС, зростанням загрози з боку Китаю тощо. Все це не може не позначитися на контактах між Києвом і Брюсселем, які залежать від глобальної ситуації.

Водночас одним із елементів неготовності Брюсселя до подальшої інтеграції України є ускладнення внутрішньої ситуації в ЄС, на яке вказують респонденти. Мова йде про комплекс внутрішніх проблем — ускладнення соціально-економічної ситуації, загострене міграційними викликами, інспірованими російською агресією, відхилення окремих держав-членів від норм призводять до конфліктів з офіційним

Брюсселем, взаємних претензій країн ЄС, кризи мультикультуралізму, посилення тенденцій «національного егоїзму» та ізоляціонізму. Варто також згадати зростання правого радикалізму та євроскептицизму, водночас послаблення та занепад традиційних партій та рухів [49].

Масштабна російська агресія та окупація окремих українських територій докорінно змінили як характер відносин Україна-ЄС, так і політику офіційного Брюсселя щодо росії. З початку війни ЄС демонструє послідовну політичну солідарність та фінансово-економічну підтримку України, а також надання військово-технічної допомоги, що є прецедентом для Європейського Союзу. Загалом з початку війни офіційний Брюссель надав Україні фінансової допомоги на суму 19 мільярдів євро.

Як громадяни оцінюють допомогу ЄС Україні у протистоянні російському втручання? Загалом респонденти оцінюють ефективність такої підтримки на 3,5 бали і 17% вважають таку підтримку дуже ефективною, а 3% – зовсім неефективною [73]. В цілому такий результат можна оцінити як помірно позитивний. Певний скептицизм можна пояснити як недостатніми масштабами та темпами економічної підтримки ЄС, на думку деяких респондентів, так і затримкою надання необхідної військової допомоги. Але в той же час, поза сумнівом, всебічна підтримка об'єднаної Європи, включно з наданням притулку мільйонам українських біженців, є надзвичайно важливою для України.

Подібним чином оцінюють санкції ЄС, спрямовані на припинення російської агресії. Загалом респонденти оцінюють їхню ефективність трохи нижче – 3,2 бали і 11% респондентів вважають санкції дуже ефективними, а не зовсім ефективними; неефективні – 7%. Варто нагадати, що офіційний Брюссель у жовтні 2022р. прийняв восьмий пакет санкцій проти країни-агресора. Однак слід визнати, що, з одного боку, низка запроваджених санкцій має «відстрочену дію», і їхні наслідки стануть очевидними з часом. При цьому в різних секторах економіки обмежувальні заходи діють по-різному. З іншого боку, деякі санкції мають обмежений характер, зокрема в сфері енергетики. Держава-агресор не безуспішно намагається знайти шляхи їх мінімізації, в тому числі через треті країни. Додамо, що всередині ЄС окремі країни,

а насамперед Угорщина намагаються уповільнити або послабити спільну політику санкцій проти країни-агресора. Проте так чи інакше європейські санкції є дуже важливим і ефективним елементом колективного опору експансії Кремля [52].

Загальний розподіл відповідей на запитання «Яка країна ЄС найбільше допомагає Україні у відсічі російській агресії?» є передбачуваним. Проте відразу зазначимо, що ці результати носять переважно ілюстративний характер через те, що, по-перше, Україні надається допомога, в тому числі через спільні фонди ЄС, а по-друге, ці країни мають різний фінансово-економічний потенціал і різні внутрішні ситуації.

Таким чином, можна виділити «сім» країн ЄС, які, на думку респондентів, найбільше допомагають Україні у протистоянні експансії Кремля. Беззаперечним лідером є Польща (89%) — найактивніший і послідовний союзник України в Європі, за нею йдуть країни Балтії — Литва (59%) і Латвія (52%). До цієї групи входять Німеччина (40%), Естонія (38%), Чехія (28%) і Франція (22%). Варто також зазначити, що в цьому рейтингу Угорщина посідає останнє місце (1,4%). Це можна пояснити як поведінкою угорського керівництва, яке відверто вороже ставиться до України, намаганням загальмувати її наближення до ЄС, так і бажанням Будапешта, всупереч політиці Євросоюзу, налагодити співпрацю з країною-агресором [72].

Оцінюючи підтримку з боку ЄС, громадяни особливу увагу приділяють військовій допомозі (88%) – тобто постачанню зброї, військової техніки та обладнання для ЗСУ. На тлі широкомасштабних бойових дій пріоритетність цього напрямку очевидна. На думку респондентів, важлива також фінансова підтримка [73]. Йдеться про підтримку української економіки, яка у 2022 році за час війни впала на понад третину. Тому зовнішня макрофінансова допомога вкрай необхідна для покриття дефіциту держбюджету, зокрема для надання соціальних виплат громадянам, доходи яких також впали на третину.

Ще одним важливим напрямком респонденти вважають посилення санкцій проти країни-агресора (43%) [73]. Безумовно, колективні обмежувальні дії Заходу щодо росії послаблюють її економічний потенціал і військову силу, впливають на внутрішню ситуацію. На думку громадян, в Україні важливо допомагати у

відновленні зруйнованих будівель (26%). Йдеться про відновлення критичної інфраструктури – шкіл, лікарень, транспортних об'єктів, енергетики, зруйнованих квартир тощо. У свою чергу, кожен п'ятий респондент вказує на важливість допомоги українським біженцям у країнах ЄС.

Зрозуміло, що географія допомоги Україні протистояти російській агресії не обмежується Європейським Союзом. Тому доцільно окреслити вплив інших міжнародних структур на протидію ескалації війни. Крім того, це головна мета деяких регіональних і глобальних інституцій з профілем безпеки. Загальна картина оцінок громадянами ефективності міжнародних інституцій у протидії російській агресії така: ОБСЄ – 2,6 бала, ООН – 2,8, Рада Європи – 3, НАТО – 3,5, ЄС – 3,63. На жаль, такі скептичні оцінки не безпідставні. Слід зазначити, що ані ООН, ані ОБСЄ не змогли зупинити російську агресію. Зокрема, Рада безпеки ООН не може прийняти відповідне рішення через використання росією права вето. Те ж саме стосується і ОБСЄ.

Підсумовуючи, слід зазначити, що допомога та солідарність ЄС є фактором і складовою процесу приєднання України до європейської спільноти. З цього приводу цікавими є думки громадян щодо важливості та ролі євроінтеграції під час війни. Тому більшість українців (81%) більш-менш переконані, що євроінтеграція України сприяє опору російській агресії [73]. Очевидно, що співрозмовники мають на увазі різні аспекти – і зміцнення внутрішньої проєвропейської єдності української нації, і впровадження внутрішніх реформ за допомогою Брюсселя, і всебічну допомогу ЄС та морально-психологічний стимул у боротися за своє європейське майбутнє

Важко планувати та прогнозувати майбутнє в умовах війни, яку розв'язав проти України агресивний та непередбачуваний режим Путіна. Проте, окреслюючи перспективи розвитку відносин між Україною та ЄС на найближчі роки, громадяни налаштовані досить оптимістично. Більшість (57%) з них вважають, що стосунки покращаться [73]. Можна припустити, що йдеться про активізацію євроінтеграційного руху України, розширення підтримки з офіційної сторони Брюсселя та наближення до вступу до ЄС.

Водночас чверть (25%) респондентів вважають, що відносини Україна-ЄС залишаться незмінними, тобто контакти стануть постійними без просування вперед. Такий скептицизм можна пояснити як фактором війни в Україні, так і накопиченням проблем і викликів не лише на території ЄС, а й у всьому світі. Проте слід зазначити, що навіть у нинішньому стані партнерство між Києвом і Брюсселем є досить глибоким і динамічним. Натомість песимістів, які прогнозують погіршення відносин Україна-ЄС, лише 4% [73].

Очевидно, що оптимістичні прогнози щодо перспектив виправдовуються в світлі поточних темпів євроінтеграції, рівня довіри та якості відносин Україна-ЄС. Але при цьому необхідно мати на увазі, по-перше, складну внутрішньополітичну динаміку в окремих країнах ЄС, яка може впливати на їх зовнішню політику. По-друге, вплив енергетичного та ядерного шантажу країни-агресора.

Окреслюючи перспективи відносин з ЄС, респонденти також вказують на найважливіші напрямки співпраці. На наш погляд, першим пунктом порядку денного відносин Києва та Брюсселя мають бути питання безпеки та оборони. У цьому переконані 80% респондентів. На жаль, неважко передбачити, що найближчим часом ця тема залишиться пріоритетною для України та ЄС. Другим важливим напрямком є розвиток співробітництва у сфері промисловості та підприємництва. Такої думки дотримуються 54%. Це базова галузь, від якої залежить відродження та розвиток національної економіки, а також енергетика та сільське господарство, важливість яких вказали 49% та 45% респондентів відповідно [73].

Серед інших сфер партнерства Україна-ЄС громадяни називають охорону здоров'я, забезпечення прав і свобод людини, розвиток науки і технологій тощо. Очевидно, що цим не вичерпується перелік напрямків галузевої євроінтеграції.

Загальну картину думок та оцінок громадян можна доповнити їхніми прогнозами щодо вступу України до ЄС. Тому половина респондентів налаштовані досить оптимістично – 23% вважають, що Україна стане членом ЄС через 1-3 роки, а 28% переконані, що це станеться через 3-5 років. Загалом це відповідає заявленим планам української влади, які наголошують на прискорених темпах реалізації та

ведення переговорів між Києвом і Брюсселем щодо вступу України до ЄС. 18% респондентів орієнтуються на більш віддалену перспективу 5-10 років. А частка євроскептиків, які впевнені, що Україна ніколи не приєднається до ЄС, становить лише 7% [73].

Таким чином, на сьогодні існує низка перепон на шляху до євроінтеграції в умовах війни, зокрема те, що країна змушена використовувати величезні ресурси, щоб протистояти інтервенції, яка може бути спрямована на проведення курсу на євроінтеграцію недостатні темпи реформ, незадовільну боротьбу з корупцією, проблеми з реформою судової системи, ефективністю державного управління тощо.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження поставлених завдань можна сформулювати такі висновки:

1. У результаті аналізу концептуально-методологічних засад дослідження та встановлено, що в ході дослідження були використані такі наукові методи, як загальнонаукові методи: емпіричного пізнання, структурно-функціонального аналізу, узагальнення та абстрагування, моделювання, класифікації та структурування; практичні методи: моніторинг, компаративний та кількісний контент-аналіз, комунікативно-інтерпретативний метод, data mining та лінгвістичний аналіз.

2. Для досягнення мети кваліфікаційної роботи, було проаналізовано групи джерел, а саме наукові праці видатних дослідників, офіційні матеріали аналітичних центрів, нормативно-правові акти України у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів, проаналізовано інформацію з офіційних веб-сайтів, зокрема України та ЄС, досліджено авторитетні видання (журнали/газети).

Виявлено, що найбільше уваги в науковій літературі приділено саме перевагам євроінтеграції України, аспектам системного реформування та узгодження інституційних питань, коригування соціальної структури, проблемам євроінтеграційного курсу країни в умовах російської агресії. Крім цього, часто піднімаються питання присутності українських ЗМІ у світових ЗМІ. Дослідження офіційних веб-сайтів урядових органів та міністерств України, які відповідають за євроінтеграційні процеси дозволили дійти висновку, що на урядовому рівні такі процеси посідають провідне місце і їхньому розвитку приділено чимало уваги.

Аналіз дослідницьких центрів та аналітичних організацій визначив, що країна має кілька дослідницьких центрів та аналітичних організацій, які спеціалізуються на євроінтеграційних процесах та надають аналітичну підтримку у цій сфері.

Загалом, інформаційне забезпечення євроінтеграційних процесів України є важливим аспектом, який вимагає досліджень та розробки для забезпечення успішної інтеграції країни в європейський простір.

3. Досліджено досвід зарубіжних країн щодо інформаційного забезпечення євроінтеграційних процесів та аргументовано, що можна сформулювати практичні рекомендації щодо поліпшення державного управління в Україні у контексті її подальшої участі в наднаціональному управлінні Європейського Союзу, зокрема: розширити участь в структурах управління, які визначають ключові аспекти державної політики та регіональних і галузевих програм ЄС; поглибити політичну співпрацю шляхом активної участі в наднаціональних органах управління ЄС; зблизити економічну сферу та знизити торгові бар'єри через створення наднаціональних та міждержавних органів для фінансово-економічної та комерційної взаємодії; активізувати фінансове співробітництво, залучаючи Україну до європейських економічних проектів, не лише шляхом запозичення, а й власною участю; включити Україну до нового Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП), що надасть допомогу Україні, зокрема, у транскордонному та міжрегіональному співробітництві з країнами-членами ЄС.

4. Проаналізовано співробітництво України з ЄС з інформаційної підтримки євроінтеграції та аргументовано, що дипломатія є важливим інструментом для реалізації євроінтеграційних процесів. Вона включає практичну реалізацію зовнішньополітичного курсу України, який здійснюється через Міністерство закордонних справ України, дипломатичні представництва та консульські установи України за кордоном, постійні представництва України при міжнародних організаціях та інші державні органи.

5. Визначено європейську інтеграцію в міждержавних інформаційних відносинах України з країнами ЄС та встановлено, що політичні формати, такі як переговори на найвищому рівні (з главами держав або урядів) і високому рівні (з міністрами закордонних справ чи іншими міністрами), робочий режим, двосторонні та багатосторонні саміти, відкриті чи закриті зустрічі, сприяють обміну офіційною інформацією, ухваленню важливих політичних рішень, підписанню міжнародних документів (угод, договорів тощо), розв'язанню конфліктів та вирішенню ситуацій у сфері міжнародних відносин. Україна широко використовує наступні формати в рамках європейської інтеграції для підтримки постійного двостороннього діалогу з

Європейським Союзом, переговорів щодо укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, підписання та ратифікації цього документа, а також контролю та моніторингу виконання Україною міжнародних зобов'язань.

6. Досліджено нормативно-правову базу України з регулювання інформаційної підтримки євроінтеграції у внутрішній політиці держави та виявлено, що процеси євроінтеграції вже призвели до значних змін в програмах українського уряду. Зокрема, була оновлена наявна документаційна база та прийнято значну кількість нових стратегічних документів. Аналізу програмних документів державної політики України у контексті виконання процесу євроінтеграції, довів, що ці процеси регулюються на програмному рівні через кілька документів.

7. Проаналізовано канали просування євроінтеграції у внутрішньополітичному просторі України, серед яких виділено ЗМІ, соціальні мережі, що використовуються для різних цілей, таких як розміщення новин і анонсів подій, проведення інформаційних кампаній, оперативна онлайн-трансляція відкритих засідань, нарад і заходів, спілкування з громадянами через коментарі та повідомлення в соціальних мережах.

8. Визначено проблеми і перспективи інформаційної підтримки європейської інтеграції України в умовах збройної агресії РФ та встановлено, що на сьогодні існує низка перепон на шляху до євроінтеграції в умовах війни, зокрема те, що країна змушена використовувати величезні ресурси, щоб протистояти інтервенції, яка може бути спрямована на проведення курсу на євроінтеграцію недостатні темпи реформ, незадовільну боротьбу з корупцією, проблеми з реформою судової системи, ефективністю державного управління тощо. Оптимістичні прогнози щодо перспектив виправдовуються в світлі поточних темпів євроінтеграції, рівня довіри та якості відносин Україна-ЄС. Але при цьому необхідно мати на увазі, по-перше, складну внутрішньополітичну динаміку в окремих країнах ЄС, яка може впливати на їх зовнішню політику. По-друге, вплив енергетичного та ядерного шантажу країни-агресора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дяченко Н. П. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування // *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2013. Вип. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_2_14 (дата звернення: 10.05.2023).
2. Степанов В. Ю. Механізм інформаційно-аналітичного забезпечення державної інформаційної політики // *Теорія та практика державного управління : [зб. наук. пр.] / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр.* Харків. 2012. Вип. 3(38). С. 139–145. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Trpu_2012_3_20.pdf (дата звернення: 10.05.2023).
3. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти): Підручник / Остроухой Б. В., Петрик Б. М., Присяжнюк М. М. та ін. ; за заг- ред. Є. Д. Скулиша. К. : КНТ, 2010. 776 с.
4. Волкова І. М. Інформаційно-аналітичне забезпечення маркетингової діяльності підприємств аграрного сектора економіки. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.2/112.pdf> (дата звернення: 10.05.2023).
5. Мельник В. М. Управління податкоспроможністю суб'єктів господарювання. // Навчальний посібник для самостійної роботи. Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. 116 с.
6. Кудрявцева С. П., Колос В. В. Міжнародна інформація. К. : Видавничий Дім «Слово», 2005. 400 с.
7. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність. К. : Університет «Україна», 2014. 417 с.
8. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу. К. : Знання, 2008. 639 с.
9. Захарова І. В., Філіпова Л. Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 336 с.

10. Міністерство закордонних справ // Офіційний сайт. URL: <http://mfa.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2023).
11. Міністерство європейської інтеграції України // Офіційний сайт. URL: <http://mei.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2023).
12. Державна служба з питань європейської інтеграції // Офіційний сайт. URL: <http://dssei.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2023).
13. Європейська комісія // Офіційний сайт. URL: <http://ec.europa.eu> (дата звернення: 10.05.2023).
14. Інститут Європи // Офіційний сайт. URL: <http://euro.institut.org> (дата звернення: 10.05.2023).
15. Центр європейських досліджень // Офіційний сайт. URL: <http://cer.org.ua> (дата звернення: 10.05.2023).
16. Міжнародний центр перспективних досліджень // Офіційний сайт. URL: <http://icps.com.ua> (дата звернення: 10.05.2023).
17. Веб-сайт Європейського Парламенту // Офіційний сайт. URL: <https://www.europarl.europa.eu> (дата звернення: 10.05.2023).
18. Державна служба статистики України // Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2023).
19. Гончарук А. Україна підтримує Східне партнерство як інструмент досягнення членства в ЄС. URL: <http://www.president.gov.ua/news/13265.html> (дата звернення: 10.05.2023).
20. Onyshchuk I., Onyshchuk S., Rudenko O. Conceptual Basis of Legal Monitoring Implementation in The System of Public Administration. // *Journal of History Culture and Art Research*. 2020. 9 (1), pp.345-353.
21. Neighbourhood at the Crossroads: Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2013. // Joint Communication to the European Parliament, the Council. The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 27.3.2014. JOIN (2014) 12 final. URL: http://www.eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/joint_communication_en.pdf (дата звернення: 10.05.2023).

22. Eastern Partnership Civil Society Facility, URL: <http://eapcivilsociety.eu/> (дата звернення: 10.05.2023).
23. Shestakovska T.L. Features of the formation of socially oriented clusters in Ukraine. // *Scientific Bulletin of Polissya*. 2016. No 1. pp. 46-55.
24. Про дипломатичну службу: Закон України від 07 червня 2018 р. No 2449- VIII. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19> (дата звернення: 15.03.2023).
25. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби : навчальний посібник. К. : Либідь, 2004. 248 с.
26. Defining Public Diplomacy. // *USC. Centre of Public Diplomacy*. URL: <https://uscpublicdiplomacy.org/page/what-pd> (дата звернення: 15.03.2023).
27. Nye J. Public Diplomacy in the 21st Century. // What factors need to be considered to explain U.S. policy to audiences abroad? 2004. May 10. URL: <https://www.theglobalist.com/public-diplomacy-in-the-21st-century> (дата звернення: 15.03.2023).
28. Луцишин Г., Гончарук А. Особливості розвитку культурної дипломатії України в сучасних умовах. // *Humanitarian Vision*. 2017. Vol. 3. No 1. P. 25–30. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/39956/2/2017v3n1_Lutsyshyn_H_Peculiarities_of_the_development_25-30.pdf (дата звернення: 15.04.2023).
29. Процюк М. В. Публічна та культурна дипломатія як засіб «м`якої сили» України: запозичені моделі, реальні кроки та стратегічні пріоритети // *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2016. No. 23 (2). С. 21–28.
30. Про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України: Указ Президента України від 20 лютого 2006 No 142/2006. // База даних «Законодавство України» / Президент України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/142/2006> (дата звернення: 20.04.2023).
31. Про утворення державної установи “Український інститут”: Розпорядження КМУ від 21 червня 2017 р. No 430-р. // База даних «Законодавство України» / КМУ України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250094619> (дата звернення: 24.04.2023).

32. Ross Ch. Pillars of public diplomacy. *Harvard International Review*. 2003. Vol. 25. No 2. P. 22.

33. Про схвалення Концепції Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2008-2011 роки: Розпорядження КМУ No 379-р від 6 червня 2007 р. // База даних «Законодавство України» / КМУ України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/379-2007-%D1%80> (дата звернення: 10.05.2023).

34. Про схвалення Концепції Державної програми співпраці із закордонними українцями на 2017–2020 роки: Розпорядження КМУ від 21 червня 2017 р. No 428-р. // База даних «Законодавство України» / КМУ України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250094739> (дата звернення: 24.04.2023).

35. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. No 2411-VI. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: 02.05.2023).

36. Татаревський О. Лобіювання – легітимний інструмент впливу на політику. // *Інформаційний бюлетень Міжнародного центру перспективних досліджень*. Вип. 30 (377). 2007. URL: pasos.org/wp-content/archive/nl_ukr_20070917_0377.pdf (дата звернення: 15.04.2023).

37. Клименко О. А. Мозкові центри як фактор впливу на політику держави в країнах Заходу. // *Проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. праць*. 2013. Вип. 6. С. 67–80.

38. Мельник Л., Паталонг М., Сидорчук О. Аналітичні центри в Україні та Німеччині: головні розбіжності та перспективи співпраці. Київ : Фонд «Демократичі ініціативи», 2016. 30 с.

39. Асоціація ЄС – Україна: що це дає Вам // Представництво Європейського Союзу в Україні. 2017. URL: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/association_eu-ua_2017_www.pdf (дата звернення: 23.04.2023).

40. Звіт про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (січень – жовтень 2015 року) // Урядовий

офіс з питань європейської інтеграції Секретаріату КМУ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/zviti-pro-vikonannya/aaaag-goei-report-january-october-2015-final-version011215071215.pdf> (дата звернення: 23.04.2023).

41. Про схвалення рекомендації Ради асоціації між Україною та ЄС про імплементацію Порядку денного асоціації між Україною та ЄС: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 бер. 2015 р. No 207-р. // База даних «Законодавство України» / КМУ України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2015-%D1%80> (дата звернення: 23.05.2023).

42. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page (дата звернення: 23.04.2023).

43. Україна та угода про асоціацію: моніторинг виконання 2014–2018. // Український центр європейської політики (УЦЄП). URL: http://ucerp.org.ua/wp-content/uploads/2018/12/Report_2014-2018_WEB_FINAL.pdf (дата звернення: 10.01.2023).

44. Кабінет Міністрів України // Офіційний сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/vikonannya-ugodi-pro-sociation> (дата звернення: 10.01.2023).

45. Український центр європейської політики // Офіційний сайт. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/navigator> (дата звернення: 10.01.2023).

46. Динник І. Розвиток української держави у контексті реалізації стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». // *Ефективність державного управління: Збірник наукових праць*. 2015. Вип. 43. С. 264–271.

47. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: Схвалено Указом Президента України від 12 січня 2015 року No 5/2015. // База даних «Законодавство України» / Президент України. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10> (дата звернення: 10.01.2023).

48. Цілі сталого розвитку // ООН. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku> (дата звернення: 10.01.2023).

49. Проект Закону про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року: Картка законопроекту // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64508 (дата звернення: 10.01.2023).
50. Штромайер Г. Політика і мас-медіа. К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 303 с.
51. Про систему іномовлення України: Закон України від 8 грудня 2015 р. No 856-VIII. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-19> (дата звернення: 15.05.2023).
52. Радченко О., Бухтатий О. Моделювання державної комунікативної політики в умовах сучасної України // Публічне управління: теорія та практика. 2014. Вип. 3. С. 80–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubupr_2014_3_15 (дата звернення: 25.04.2023).
53. Руденко А. Висвітлення проблеми Євроінтеграції України на сторінках газет Великобританії «The Times», «The Independent», «The Guardian», «The Daily Telegraph». // *Журналістська освіта на Сумщині: набутки й проблеми : матеріали Десятої міжнар. наук.-практ. конф., Суми, 14-15 травня 2014 р. / уклад.: О. Г. Ткаченко. Суми : СумДУ, 2014. С. 49–52.*
54. Носова Б. М. Мас-медійне забезпечення політичних орієнтирів України в контексті Євроатлантичної інтеграції : автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.04. Київ, 2008. 18 с.
55. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : [монографія] / ред. О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. К., 2013. 220 с.
56. Чечель О. Ю. Формування іміджу держави на міжнародній арені. // *Інвестиції: практика та досвід.* 2016. No 10. С. 82–86.
57. Радіо Ватикану // Офіційний сайт. URL: <http://uk.radiovaticana.va> (дата звернення: 25.04.2023).
58. BBC // Офіційний сайт. URL: <http://www.bbc.com/ukr> (дата звернення: 25.04.2023).

59. Міжнародне радіо Китаю // Офіційний сайт. URL: <http://ukrainian.cri.cn> (дата звернення: 25.04.2023).
60. Польське радіо // Офіційний сайт. URL: <http://www.polradio.pl> (дата звернення: 25.04.2023).
61. Радіо Свобода // Офіційний сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org> (дата звернення: 25.04.2023).
62. Deutsche Welle // Офіційний сайт. URL: <http://www.dw.com/uk/holovna/s-9874> (дата звернення: 25.04.2023).
63. Ukraine Today // Про канал. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ukraine_Today (дата звернення: 25.04.2023).
64. La poussée protestataire en Ukraine. // *Le Monde*. 2013. 09 déc. URL: https://www.lemonde.fr/europe/infographie/2013/12/09/la-poussee-protestataire-en-ukraine_3528022_3214.html?xtmc=ukraine&xtcr=4595 (дата звернення: 15.04.2023).
65. Козиряцька С. А. Формування медіаобразу: ретроспектива та сучасність. // *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2017. No 130. С. 50–53.
66. 7 українських подій, які почалися з допису на Facebook // Допис журналіста Мустафи Найєма. URL: <https://suspilne.media/4322-7-ukrainskih-podij-aki-pocalisa-z-dopisu-na-facebook/> (дата звернення: 25.04.2023).
67. Twitter // Офіційний сайт. URL: <https://twitter.com> (дата звернення: 25.04.2023).
68. YouTube. // Офіційний сайт. URL: <https://youtube.com> (дата звернення: 25.04.2023).
69. Поліщук О. С. Вплив соціальних інтернет-мереж на формування «Я». // *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2017. Вип. 16. С. 93–96.
70. Стратегія комунікування угоди про асоціацію між Україною та ЄС. // Україна – ЄС. Інтерньюз Україна. URL: <https://internews.ua/project/ukraine-eu> (дата звернення: 12.03.2023).
71. Яхно О. Україна в сучасному геополітичному просторі (політико-медійний аспект) автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.03. Київ, 2006. 20 с.

72. Bátorá J., Rieker P. EU-supported reforms in the EU neighbourhood as organized anarchies: the case of post-Maidan Ukraine. // *Journal of European Integration*. 2018. Vol. 40. Issue 4. P. 461–478.

73. Дослідження соціологічною службою Центру Разумкова // Офіційний сайт. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia> (дата звернення: 25.04.2023).